

In overleg en met toestemming der Directies der Stoomvaartmaatschappijen „Nederland” en „Rotterdamsche Lloyd” wordt dit blad te Port-Said onder de passagiers persoonlijk gedistribueerd en ligt bovendien ter raadpleging en lezing op de leestafels der Oost- en West-Indische Mailbooten en der voornaamste Sociëteiten, Hotels, Café's en Leesinrichtingen, zoowel hier te lande als in Oost- en West-Indië.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING

OOST EN WEST

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang”.

Opggericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

KANTOREN:

HOOFDBESTUUR. . . . . } HEULSTRAAT 17, DEN HAAG
 ONLICHTINGDIENST . . . . . } TELEF. 4519. POSTGIRO 14574

ADMINISTRATIE VAN HET „KOLONIAAL WEEKBLAD”
 HEULSTRAAT 17, DEN HAAG. - TELEFOON 4519. - POSTGIRO 14574

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie” en gezonden aan de Presidente: HEERENGRACHT 7, DEN HAAG.

Voor Administratie en Verandering van Woonplaats wende men zich in Nederl. tot den Administr.: HEULSTRAAT 17, Tel. 4519. Postgiro 14574, in Ned.-Indië tot den Hoofdvertegenw. te SOEMENEP (Madoera) Mr. K. FAUSER. Voor Advertentiën tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20. Tel. Interc. 1987*. Postgiro No. 17260, beiden DEN HAAG.

Fa. Wed. A. VAN GEMERT & Zn. - Havana-Sigarenfabrieken-BEST (N.-Br.), Holland

EENIG ADRES VOOR LEVERING VAN SIGAREN RECHTSTREEKS AAN PARTICULIEREN

Het succes, dat wij reeds jaren hier in Holland hadden door onze sigaren rechtstreeks te verkoopen aan de Verbruikers en dat wij door onze aanbiedingen hier in Holland dikwijls ook vele bestellingen ontvingen voor het leveren van sigaren aan familieleden of bekenden in Ned.-Indië, hebben ons op het idee gebracht aan de Particuliere Adressen in Ned.-Indië op dezelfde wijze onze offerte in te zenden, als wij in Holland doen. Al onze Afnemers zijn overtuigd, dat de sigaren, welke door ons tegen fabrieksprijzen worden afgeleverd, zeer concurrerend zijn, daar elke tusschenhandel wordt uitgeschakeld en de winsten, welke de tusschenhandel zou maken, den verbruiker ten goede komen, bedragen voor Holland 25 à 30 %. Nog belangrijker is zulks voor H.H. Rokers in Ned.-Indië, daar niet alléén Reizigers en Tokohouders (in Holland Winkeliers), doch ook IMPORTEURS worden uitgeschakeld, indien men

zelf z'n sigaren rechtstreeks gaat importeeren. Door Uwe benoedigde sigaren rechtstreeks van onze fabriek te betrekken, zult U zich minstens 40 pCt. bevoordeelen. Wij raden U daarom aan eene proef te nemen met ons fabriekaat en zijn wij ervan overtuigd, dat U geregeld afnemer van onze sigaren zult worden. Blijvende relaties te winnen is ons doel en garandeeren wij U steeds prompte bediening en onovertroffen kwaliteit. Tracht steeds met Uwe Vrienden en Kennissen eventuele bestellingen te combineeren om aanspraak te kunnen maken op punt 2 onzer leveringsvoorwaarden waardoor U 7 pCt. korting kunt genieten van het factuurbedrag.

VRAAGT ONZE GEILLUSTREERDE PRIJSCOURANT No. 4, WELKE GRATIS EN FRANCO WORDT TOEGEZONDEN

INHOUD: Indische Kunstavond. — Een Indisch Bronbeek. — Het Lot van de Vlootwet. — Twee in de pen gebleven Levensschetsen bij het artikel „De Sultan van Brussel”. — Persoverzicht uit de Ind. Bladen en Tijdschriften. Uit de Eur. Pers. Uit de Ind. Pers. Uit de Chin. Pers. — Literatuur-Overzicht. — Suriname. — Feestgids Suriname. — Curaçao. — Uit den Verren Vreemde. — Meded. — Mutaties van 3 tot 10 Oct. 1923.

PIERRE MATVELD
 COIFFEUR POUR DAMES
 Nouveauté Parfums espagnols
 „Myrurgia”
 PASSAGE 13 - LA HAYE - TEL. 1606

BESCHIKBAAR.

MEUBELN
 Doordat onze omzet steeds grooter wordt zijn wij in staat de prijzen der Meubelen nogmaals te verlagen. Wij noteeren voor een compleet
 EIK. SLAAPK.-AM. 1160 | EIK. HEERENK.AM. 1250
 EIK. HUISK.-AM. 1185 | Alles onder garantie.
 „t WOONHUYS”, Parkstraat 69
 Let wel GEEN Filialen TEL. H. 5328

INDISCHE UITRUSTINGEN
 VOORDEELIGST ADRES:
AU BON MARCHÉ
 A. DE VRIES & ZONEN
 AMSTERDAM
 ROTTERDAM
 DEN HAAG
 UTRECHT
 BAARN

Voor de Tropen
 is het beroemde merk
„His Master's Voice”
 GRAMOPHONES en PLATEN onmisbaar! De grootste Componisten: PUCCINI, LEONCAVALLO, MASCAgni, REIJER, SAINT-SAËNS, EDWARD ELGAR, MASSENET, enz. raden U in hunne attesten aan, uitsluitend DIT merk aan te schaffen als het hoogst begaafde kunstwerk der volmaaktheid.
 De grootste Artisten op vocaal en instrumentaal gebied verlenen hunne medewerking.
 ALLEENVERKOOP te 's-Gravenhage bij
WILLEM SPRENGER
 Agent der Gramophone Comp. Ltd.
 PASSAGE 46 TEL. H. 3778

A.H.I.T.
 Het ALGEMEEN HAAGSCH INSTITUUT VOOR TANDHEELKUNDE (A.H.I.T.) te 's-Gravenhage, Piet Heinstraat 2a, Telefoon M. 4580, is onweerlegbaar de meest moderne en beste inrichting in Europa voor de behandeling van mond- en tandziekten. De behandeling geschiedt uitsluitend door bekwame tandartsen-specialisten, onder leiding van tandarts Alex Mertens. Lage Tarieven. De gedrukte tarieven zijn kosteloos aan het Instituut verkrijgbaar, hetwelk geopend is alle werkdagen van des morgens 8.30 uur tot des avonds 10 uur, behalve van 6—7 uur Zondagsmorgens van 10—12 uur.

NATUUR WOLLEN ONDERGOEDEREN
VAN
Jansens & Tilanus
FRIEZENVEEN

Verkrijgbaar in alle qualiteiten en maten bij
ISERIEF & Co Magazijn „de Prijslijst“
DEN HAAG.
Veenestr. 16-18. Valeriusstr. 29.
Prijscourant op aanvraag gratis.

Waar dineert en luncht gij goed en goedkoop?
RESTAURANT BAZARSTRAAT
Bazarstraat 5-7 Den Haag
bij het Vredespaleis en de Scheveningsche Boschjes

is het eenige adres in Den Haag, waar U kunt Lunchen vanaf f 0.75 en Dineeren vanaf f 1.-.
Restaurant à la Carte den geheelen dag. Gebruik van dranken niet verplichtend. Geen foeten.
Aanbevelend, O. F. DE VRIES.

Noordeinde 13
speciaal adres voor koopjes
in Bont-, Wintermantels, Demi's en Winterjassen, Overhemden, Dassen, Jaeger- en Macco-Undergoederen, Regenmantels en Jassen in Gummi en Gabardine van f 25.- voor f 8.75, van f 35.- nu f 17.50, van f 50.- nu f 21.50 met zijde gevoerd enz., enz., 's avonds tot 9 uur geopend.

Bad- en Zweminrichting „DE REGENTES“
Telefoon M. 2739 Postrekening 69865
Weimarstraat 63, Den Haag.
In de onmiddellijke nabijheid van de Electr. tramlijnen 3, 5, 12 en de Stoomtram H. S. M.

Moderne inrichting, voldoende aan de hoogste eischen van hygiëne en comfort voor de bezoekers.

Zwembaden - Kuipbaden - Douchebaden
Zwemabonnementen en Couponboekjes voor 50 Kuip- of Douchebaden op voordeelige voorwaarden.
Op verlangen Zout-, Zee-, en Dennenloofbaden.

DEN HAAG
VB
N.V.
Vereenigde Bakkerijen
DE HAAGSCHE BROODFABRIEK EN DE OUDE VETTE HEN
Bilderdijkstraat 139 Tel. Marnix 3820
Brood - Beschuit Banket
Geregelde bezorging in alle wijken van DEN HAAG, SCHEVENINGEN, RIJSWIJK en WASSENAAR.

OUDERS
die hunne kinderen in Holland achter moeten laten voor studie of onderwijs, vinden een **degelijk, prettig TEHUIS** voor hen bij Mevr. Wed. Dr. L. J. A. BRAAKENBURG VAN BACKUM—SCHUYT VAN CASTRICUM, Prinsen Bolwerk 5 (bij 't Station), Haarlem, die verder gaarne gewenschte inlichtingen zal geven. 180.

Voor hen die NA 1 OCTOBER e.k. als lid dezer Vereeniging toetreden, geldt de contributie van het loopende jaar ook voor het volgende (1924).

Indische Kunstavond
te geven door „Boeatan“ op Vrijdag 12 October, om 8 uur in Hotel „Witte Brug“.

PROGRAMMA:

1. *Levende Beelden, op de Indische Kunstnijverheid betrekking hebbend.*
2. *Verzen van Nolo Soeroto, door Mevr. Mies G. Zwierzina voorgedragen.*
3. *Aria's uit de opera „Alcina“ van Constant v. d. Wall door Mej. Loulou Thomas gezongen. Begeleiding van den heer G. Giltay.*
4. *Vier Maleische liederen van Constant v. d. Wall, gezongen en gedanst door Mevr. Léonie v. Noorden, die deze instudeerde te Batavia, onder leiding van Raden Kodrath, dansleeraar aan de S.T.O.V.I.A. Begeleiding van Mevr. P. Lange-Rijkmans.*

Toegangskaarten van f 2.- en f 1.50 verkrijgbaar bij „Boeatan“ Heulstraat 19, Den Haag en aan de Witte Brug.

Een Indisch Bronbeek.

Als dit weekblad onder de oogen der lezers, vooral van die buiten Den Haag komt, behoort de hier boven aangekondigde Indische Kunstavond al weder tot het verleden. De bekwame kunstenaars, die tot het welslagen er van hebben medegewerkt, willen op verzoek van Boeatan hare bijdragen gaarne herhalen, zoowel in Den Haag als elders ten bate der oudstrijders in Ned.-Indië, rekenende op den steun van het welmeenende publiek. Kolonel Nypels en Kapitein Mourenbrecher hebben daarbij toegezegd een korte voordracht met lichtbeelden betreffende de militairen in Indië te zullen houden. Welk een goed werk gedaan kan worden blijkt opnieuw uit onderstaande regelen die belangstellende ooggetuigen als de Generaals Swart en Schuitstal van Woudenberg, geschreven geheel in den geest ook van den stichter van ons Koloniaal Weekblad, Kolonel G. E. V. L. van Zuylen.

Red.*Comm.

Geachte Redactie,
Daar mij meermalen uit gehouden gesprekken en bekomen brieven gebleken is, dat bij velen hier te lande, ook bij Oud-Indisch gasten—gewezen landsdienaren en particulieren—ernstige twijfel bestaat, of de mededeelingen van den heer Fabricius in 't Vaderland omtrent den hoogstrengen en beklagenswaardigen toestand, waarin in Indië zeer vele oud-gedienden van 't Indische Leger, Inlanders zoowel als Europeanen, verkeerden, niet overdreven en wel juist zijn, gevoel ik mij verplicht in uw weekblad bekend te maken, dat mij uit eigen aanschouwen en bekomen inlichtingen gebleken is, dat de heer Fabricius geenszins overdreven heeft en slechts onder de aandacht heeft gebracht de toestand en feiten, zooals zij werkelijk zijn.
Ik vertrouw, dat naar aanleiding van het vorenstaande nog velen in den Lande indachtig zullen zijn, dat daar ook voor hen alleszins redenen bestaan mede te helpen, opdat de mannen van wie eens van Regeeringswege is gezegd, „dat hun plichtsbetrachting, moed en zelfopoffering niet te hoog geschat kunnen worden“, hunne dagen niet in kommer en ellende eindigen.
U dankend voor de mij verleende plaatsruimte verblijf ik Mijnheer de Redacteur met de meeste hoogachting,
Uw. dw.,
H. N. A. SWART,
Luit.-Gen. b. d.

Reeds sedert een viertal jaren is in Indië een beweging gaande ten bate van een „Indisch Bronbeek“ en tot dusverre werd zij allerminst met succes bekroond. Wel eigenaardig is deze beweging uitgegaan van een Javaan, wijlen de heer Atmodi-

Rund-, Kalfs- en Varkensslagerij „HOUTRUST“
Obrechtstraa 628 Tel. M. 4719
Levert uitsluitend te kwaliteit Hollandsch versch geslacht tegen billijke prijzen & Nette bediening
Thuisbezorging zonder prijsverhooging
Aanbevelend, F. Ph. SATONY
DEN HAAG OBRECHTSTRAAT 628

Wij fotografeeren U thuis
zonder verhooging
INLICHTINGEN :
FOTO-PERSBUREAU
Lange Poten 15a - DEN HAAG - Tel. H. 1741

rono, architect te Semarang en lid van den Volksraad. Gesteund en voorgelicht door den gewezen officier, den heer Ruempol, wendde deze zich tot den toenmaligen vice-pres. van den Raad van Ned.-Indië, den Generaal Swart, en onder diens protectie begon de Semarangse afdeeling van de thans te ziele zijnde Legervereeniging een bescheiden actie. Deze werd overgenomen door een comité, dat zich naar aanleiding van een te Magelang gehouden Wapenfeest aldaar vormde onder voorzitterschap van den toenmaligen resident, de heer v. Santwijch, doch dat van het toenmalige Legerbestuur en van de Regeering weinig steun kreeg, zooals toen ter tijd uit een mededeeling aan den Volksraad bleek. De ingetreden malaise in de Indische cultures noopte weldra het Comité zijn pogingen te staken tot tijde en wijle de economische toestand zoodanig zou veranderen, dat de pogingen betere uitkomst zouden beloven.

Die tijd schijnt thans te zijn aangebroken. De groote sommen, welke dezer dagen werden bijeengebracht ten bate van de leniging van den nood in Japan doen verwachten dat, onder herinnering aan het spreekwoord van het hemd en de rok, een beroep kon worden gedaan op de offervaardigheid van het publiek. In Indië deed een der bekwaamste publicisten, de heer K. Wybrands zijn krachtigen steun hooren, Pa van der Steur en van Emmerik, beiden filantropen van grooten naam en bekend organisatorisch vermogen, zetten hun schouders onder het werk en ook in Nederland opende de journalist Fabricius in Het Vaderland een campagne, dat staat te worden voortgezet door een dames-comité onder de leiding van het Bestuur van „Boeatan“, afdeeling der Ver. Oost en West, die door het doen waardeeren der Indische kunst den broederband tusschen Nederland en Indië tracht te versterken, gesteund door een Eere-Comité van de Generaals: W. Boetje, Eere-Voorzitter van „Moed, Beleid en Trouw“; J. G. Kerlen; C. H. van Rietschoten, Eere-Voorzitter van „Bendor“; H. N. A. Swart; R. van Woudenberg; H. N. A. Swart; R. Seldam.

Voorwaar het werk, dat moet worden vervuld, is de aandacht van elk Nederlander ten eerste waard. Wie toch wordt niet geroerd tot in het diepst van het gemoed, als men kennis neemt van de ellende, welke daar in de tropen geleden wordt door hen, op wier hājonetten eens het gezag rustte van Nederland in het verre Oosten. Van de ellende, die geleden wordt door hen, die de schoonste bladzijden schreven in het boek van Neerland's historie, die van slagveld tot slagveld trokken door Atjeh, Celebes, Bali, Timor en parel op parel voegden aan het schitterende snoer, waarmede de Nederlandsche maagd thans zich tooit. Is het niet hartroerend te bedenken, dat voor die mannen thans geen plaats is aan de tafel des levens, een tafel, welke, dank zij hun arbeid voor velen zoo overvloedig is gedekt; dat juist die mannen, die voor den voorspoed van Indië hun leven keer op keer ten offer droegen, moeten bedelen om de kruimkens, die afvallen van de tafels der rijken, waarvoor zij zelve de spijzen aandroegen?

Doch niet alleen uit het oogpunt van de groote schuld, welke het vaderland te vereffenen heeft met de in zijn dienst versleten en verbruikte mannen, moet de stichting van een *Indisch Bronbeek* worden bepleit. Ook en vooral uit een positioneel en uit een volksopvoedkundig oogpunt, is die stichting een allernoodzakelijkst maatschappelijk werk. En het doel van ons schrijven is vooral om dit standpunt nader te belichten.

Indië is een goed land en een rijk land en voor wie wil werken en alles kan en wil aanvatten, wat zijn hand te doen vindt, is er altijd, zij het dan ook op bescheiden schaal, werk en een levensonderhoud te vinden. Vooral voor den gewezen Indischen militair, die in den levensstrijd wordt gesteund door een klein pensioen, die door geen stand- of ras-

HET VAN OUDS BEKENDSTAANDE MUZIEKHUIS „TENZER“
PAUL KRUGERLAAN 114
Gramophoons in alle prijzen vanaf f 15.-
Gramophoonplaten vanaf f 1.50
Reparatie-inrichting voor alle soorten muziekinstrumenten
VERZENDING NAAR OOST EN WEST

Garage NASSAU
 SCHELPKADE 42 b.d. Javastraat DEN HAAG
 Verhuren van Luxe Auto's
 tegen taxi-prijzen
MAAND-AUTO'S
 Tel. H. 7503 Tel. H. 7504

Vleeschhouwerij en Spekslagerij
 annex Fijne Vleeschwaren
 Danckertstraat 62 hoek 2de Sweelinckstraat
 DEN HAAG - TEL. M. 5975
 Levert uitsluitend eerste kwaliteit
 versch RUND-, KALFS- en VARKENSVLEESCH
 tegen sterk concurrerende prijzen.
 Aanbevelend: C. D. WESTPHAL.

SPECIAL ADRES
VOOR DAMES
EN KINDER
KONFEKTIE
 V.S.
GERZON

LOUIS ZELDENRUST
 GEDIPLOMEERD DAMESKAPPER
 Premier Prix Academie Nationale, Paris
 PLEIN 16 - TEL. H. 5460 - DEN HAAG
 HAARWERKEN (Speciale bewerking voor de Tropen)
 HENNÉ APPLICATIES (Onschadelijk haarkleuren)
 Ondulation Permanente (best. tegen atmosh. invl.)
 FRANSCHÉ MODELHOEDEN en PARFUMERIEËN

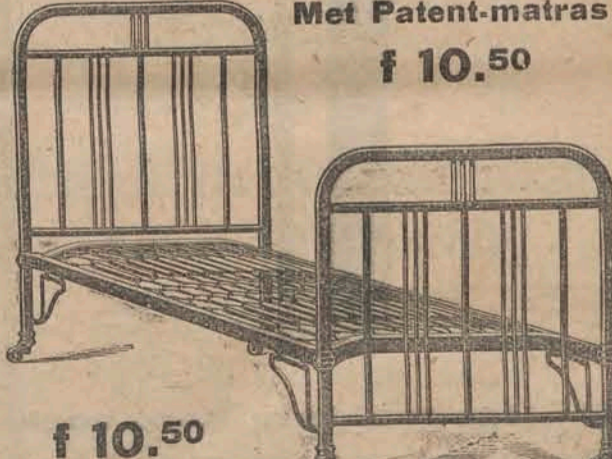
P. VAN DEN BRUL
 Veenestraat 15 Den Haag
 Amsterdam, Hoorn, Leeuwarden, Groningen, Hilversum

Heeren-, Jongens- en Kinderkleeding
 Speciale afdeling voor
Kleeding naar Maat

M. DIJKERMAN,
 Schoenen naar maat in de beste uitvoering
 zeer gemakkelijke en elegante modellen.
 — Verzending naar Oost- en West-Indië. —
Fred. Hendriklaan 198
 Den Haag -:- Tel. Schev. 1384.

P. B. VAN MOORSEL & CO
 Kerkplein 11-12, naast het Hoofdpostkantoor.
 Torenstraat 5-6 - Telefoon 2898 - Den Haag

Met Patent-matras
f 10.50

f 10.50

Goedkoopst adres voor het meubeleeren en stoffeeren van woningen

den te trekken naar den pool van ellende en zonde waarin zij zelve leven, vinden in die omgeving hun duister bestaan. De politie staat daartegen veelal machteloos, afgescheiden van het feit, dat de dessa politie veelal te schuchter is om zelfs tegenover blootvoets gaande Europeanen krachtig op te treden.

Lezer, is het wonder, dat het eerste denkbeeld van de oprichting van een Indisch Bronbeek is uitgegaan van een Javaan en van een politieman?

Begrijpt men, dat hier geen giften en gaven op haar plaats zijn, geen verhoogde pensioenen afdoende kunnen helpen, doch wel een daadwerkelijk ingrijpen urgent is, een ingrijpen, dat echter zoowel van 't particuliere initiatief als van de schalkist zeer groote offers zal vorderen. Het Comité te Magelang rekende in eerste instantie niet minder dan 3 ton noodig te hebben, want het zal veel kosten, indien er toe zou kunnen worden overgegaan de bewoners van de geschetste kampongs in een gezonde omgeving en onder militaire tucht bijeen te brengen. Daarom werd door de heeren, die voor de propaganda het initiatief namen al dadelijk vooropgesteld, dat de stichting niet een nabootsing zoude zijn van het Nederlandsche Bronbeek, doch de vorm zoude krijgen van eene groote soldaten-kampong, waar gewezen militairen met vrouw en kroost en honden en kippen, met hun hebben en houden, worden opgenomen, terwijl gewezen officieren met het beheer en den inwendigen dienst zouden worden belast.

Dit is een gezond denkbeeld en waard, dat het in Nederland minstens dezelfde aandacht geniet als met den nood in Japan in zoo ruime mate heeft gehad; waard, dat het de aandacht trekt van onze geëerbiedigde vorstin, van Opperbestuur en Indische regering, van de leidende personen in de Indische cultuur en handel en ondergeteekende hoopt van harte daartoe met bovenstaande regelen een steentje te hebben bijgedragen.

Haag, 10 October 1923.

S. H. SCHUTSTAL VAN WOUDEBERG.

Aan de Redacties der Dagbladen het vriendelijk verzoek een en ander te willen overnemen of er de aandacht op te vestigen. Bij voorbaat dank.

Red.-Comm.

zijn de reisgelegenheden veelal tamelijk primitief.

Dit laatste nu, gold voor de reis, die ik moest ondernemen naar S., eene kleine militaire post, op eenigen afstand van de zeekust aan een riviertje gelegen. Nooit vertoonden zich daar de rookpluimen van een stoomschip; de gewone verbinding met de hoofdplaats Makassar geschiedde over land, met gebruikmaking van eenvoudige, tweewielige karretjes met kleine inlandsche paardjes bespannen. De wegen waren nu juist geene kolfbanen; het vehikeltje schudde dus nog al eens en bracht de ondervonden stooten trouw aan de inzittenden over. Maar, dat ongemak zoude niet onoverkomelijk zijn; echter kwam er in mijn geval nog iets bij.

In de door mij te doorreizen streek was kort te voren eene nieuwe belasting (of eene verhooging van eene bestaande) ingevoerd. De menschen daar vonden dit niet prettig, (vreemd, niet waar?). In ons land welken zulke fiscale maatregelen ook maar matige geestdrift, doch bij ons blijft het bij flink mopperen, protesteeren, hoogstens reclameeren, maar men eindigt toch met goedig zijne penningen te storten. Daar ginds gaat men echter dikwijls verder; ook nu hadden er opstootjes en reiletjes plaats en het eind van het lied was, dat de gewapende macht moest ingrijpen. Natuurlijk gevolg; klappen, dooden en gewonden en wrok bij de door wapengeweld tot de orde gebrachte herriemakers. Het voorgaande gaf den ciyielen gouverneur van het gewest, wien ik toevallig over mijne voorgenomen reis naar S. sprak, aanleiding, mij te ontraden dien tocht over land te ondernemen; het kwam hem niet geraden en niet zonder gevaar voor, dat een Europeaan, à fortiori een „orang Kompenie" zich geheel alleen, slechts door een inlandschen bediende vergezeld, zou begeven in eene streek, waarvan

Ga niet naar de Tropen
 zonder origineele Voedingszouten
 en **AURUM POTABILÉ**
 van JULIUS HENSEL

Deze preparaten zijn daar onmisbaar en meer dan hun gewicht aan goud waard. Vraagt gratis Prospectus aan uwen Apotheker of schrijf er om aan

Kantoor Ned. en Kol. „Henselwerke", Apeldoorn

vooroordeelen in zijn streven wordt belemmerd, is men bescheiden broodwinning altijd wel te krijgen, natuurlijk alleen in geval zijn lichaam door den alles verslijtenden tropendienst, dan wel door in dien strijd bekomen verwondingen, niet zoodanig heeft geleden, dat hij tot fysieke inspanning in staat is en helaas met velen is dit niet het geval. Dit eerste wordt bewezen door talrijke gewezen militairen, die men in de kleine binnenplaatsen van Midden-Java veel aantreft in het bezit van kleine goed beklante toko's, als slager, venduhouder, melkboer, enz., enz. Doch lang niet allen, die fysiek daartoe geschikt zijn, bezitten de daarvoor noodige energie. Het dienen in een staand leger doet die energie verliezen. De omstandigheid, dat de soldaat voor niets heeft te zorgen, dat zijn dagdeeling van uur tot uur voor hem wordt geregeld, zijn potje gekookt, zijn leger gespreid, doet zijn handen verkeerd staan wanneer hij plotseling, na 18 of meer van zijn beste jaren in het leger te hebben doorgebracht, aan de burgermaatschappij wordt teruggegeven. Plotseling geheel meester van zijn tijd, al het geld bestemd voor zijn levensonderhoud van 1 of 3 maanden in eens in handen; weg de dwang tot werken, weg de militaire tucht, de beperking van zijn vrijheid; wel, het zijn sterke meenen, welke die weelde kunnen dragen. In Indië zegt men, dat menschen en honden, die eenmaal in de kazerne zijn gevoed, nimmer meer buiten haar muren kunnen aarden. En zoo ziet men het verschijnsel, dat de groote troepen-kampementen omgeven zijn door een krans van kampongs, gevuld met gewezen militairen, die hetzij daartoe door hun versleten lichaam genoodzaakt, hetzij aangestaan maar zeker voltrekt aan degenen, die een voldoende energie bezitten om zich daaraan te onttrekken, daar op de een of andere wijze aan hun kost trachten te komen. Meestal ten koste van hun a lieven militair en... van de inlandsche bevolking. Wij troepen-officieren plachten te zeggen: de grootste vijand van den soldaat is de gewezen soldaat. De oorsprong van alle misdaden, van alle ongerechtigheden, is in die kampongs te vinden. „Slokjesboeren", zooals de clandestiene drankverkoopers in den soldatenmond heeten, opkoopters en verhandelaars van militaire equipmentstukken, heesters van in kampementen gestolen goederen, het schuim van de lichte dames uit het garnizoen, in dien woord alle parasieten op den frisschen, jongen, lieven soldaat, die er op uit zijn hem naar bene-

Feuilleton.

Eene reis naar eene buitenpost op Celebes en een treffend toeval.

Door

M. Ch. VAN ROUVEROY VAN NIEUWAAL.

Er zijn al heel wat jaren verstreken sedert de gebeurtenissen voorvielen, waarover ik nu wil vertellen. Ik was in dien tijd gewestelijk genie-chef te Makassar; in deze functie had ik nu en dan reizen te ondernemen naar verschillende posten in mijn ressort. Dat was zeker niet het onaangenaamste gedeelte van mijn werkring; reizen deed ik altijd gaarne en doe ik ook thans nog met genoegen. Wat is het niet heerlijk eens een poosje uit zijn gewone baan, zijn dagelijkschen sleur te zijn; nieuwe indrukken te ondergaan, wat kennis van vreemde landen en volken op te doen, allerlei onbekende dingen te zien! — En in een land als Indië, waar voor hem die met belangstelling reist, altijd wat interessants te zien is, levert het reizen steeds genot op. Heel onverdeeld is dat genoegen, weliswaar, niet altijd, althans bij tochten naar en in de binnenlanden moet de reiziger geen al te hooge eischen aan comfort stellen. Op Celebes ten minste is dit zeker toepasselijk. Tenzij men plaatsen bezoekt, die aan zee gelegen zijn en daarenboven het voorrecht genieten van door eene geregelde stoomvaartverbinding met de buitenwereld in gemeenschap te staan,

LIJSTEN- EN FOTOHANDEL
D. DOOLAARD
 Reinkenstraat 18 - Den Haag - Telef. M. 3137
KUNSTHANDEL
LIJSTENFABRIEK
 Speciaal adres v. verzend. n. Indië. Gratis verpakk.

ROVER LEVERANCIER OSMOND
OOST EN WEST

RIJWIELEN
BIJ
J.H.C. MERCKEL
PARKSTRAAT 67 - TEL. H. 3127
BEEKLAAN 355 - TEL. M. 461
DEN HAAG

ALL STEEL VERZENDT NAAR OOST EN WEST BATAVIER

Maison van Dooremaalen
◆◆◆ Mauritskade 73 ◆◆◆
Den Haag - Telef. H. 7147
Uitsluitend prima Dames- en Heeren-
kleding naar maat
Zeer billijke prijzen. - Stalen op aanvraag disponibel.

Nieuwe BERRY Modellen
RIEMSCHOENTJES

Lak . . .	f 14.50
Suède . . .	f 14.50
Goudleer . . .	f 13.50
Glacé . . .	f 13.50
Linnen . . .	f 6.50
Satijn . . .	f 14.50

Vraagt onzen Catalogus 1923 met 84 photo's
onzer nieuwe Schoenmodellen

Geregelde export naar Indië. Vele tevredenheids-
betuigingen van eerste families ter inzage.

H. HESSELS & ZOON
Piet Heinstraat 115 Den Haag

BESCHIKBAAR.

FRANÇOIS BLOM's
MODERNE KOOKKUNST

Het uitgebreidste Kookboek
Geb. in linnen Stempelband
f 5.50
Verkrijgbaar bij den Boekhandel en bij de
Uitgeefster, Nobelstraat 20, Den Haag.

ERNEST CASSUTTO
TANDARTS
(Lid van de Vereeniging „Oost en West“)
Prins Mauritsplein 3
(Plantsoengedeelte)
(VROEGER Fred. Hendriklaan) Telefoon SCH. 61
LAGE VASTE tarieven

Het Lot van De Vlootwet.

Dit is een onderwerp, dat zeker in den laatsten tijd aller gemoederen heeft bezig gehouden, niet het minst onder hen, die met Indië in betrekking staan, dus ook van de lezers van ons Weekblad.

In de dagbladders telkens hoofdartikelen en verslagen van samenkomsten, redoveringen en geschriften vóór en tegen de aanneming der Vlootwet — meer van de laats., dan van de eerstgenoemde.

Als argumenten er vóór, vernamen wij toevallig uit den mond van een paar eenvoudigen des geestes, de volgende opmerkingen, die wel humoristisch typeerend zijn:

Een goede huisvrouw, aan wie gevraagd werd op een anti-vlootwetlijst te teekenen, antwoordde: „Wel neen, ik ben niet tegen een vloot, want ik heb twee zoons in Indië, die moeten beschermd worden.”

Een brave werkmans merkte op: „Wij moeten blij zijn, dat de regering iemand als de heer Colijn bereid gevonden heeft om te trachten de slechte tijden te verbeteren, dat is moeilijk genoeg, daarom moeten wij niet tegen- maar meewerken.”

Stonden de zaken maar zoo eenvoudig!
De argumenten, welke er tegen worden gehoord, zijn vele, zoowel uit een politiek, een technisch, een financieel, als een moreel oogpunt, welke dan natuurlijk van andere zijde, op meer of minder duidelijke wijze, weer worden tegengesproken.

Als dit weekblad verschijnt, is de behandeling er van in de Tweede Kamer der Staten Generaal in vollen gang. Deze zal door ons geheele volk, zoowel hier als in Indië — ook in het buitenland — met de grootste belangstelling worden gevolgd.

Wat zal de politieke oplossing zijn?

**Twee in de pen gebleven Levens-
schetsen bij het artikel „De Sultan
van Brussel”.**

Toen wij in bovengenoemd artikel, als feuilleton opgenomen in het „Koloniaal Weekblad” van 27 September 1923, no. 39, melding maakten van den Luitenant-Kolonel Keer en den ambtenaar Georg Müller (ook wel George Muller genoemd, zie J. Ha-

de bevolking den blanke alles behalve vriendelijk gezind was. Zoo bleef mij dus geen anderen weg over dan over zee; daar S. niet van eene stoomvaartverbinding genoot, zooals ik reeds opmerkte, huurde ik eene inlandsche prauw, een primitief vaartuigje, van hoogstens 1.5 M. breedte en ter lengte van misschien 7 M.

Boven het achterste gedeelte was een dakje aangebracht van atap (gedroogde palmladeren); daaronder werd mijn reiskoffertje geplaatst, dat mij tot zitplaats diende. Maakte ik hiervan gebruik, dan raakte mijn hoofd het dakje! Het vaartuigje voerde een eenvoudig zeil en was bemand met 6 roeiers en een „kapitein”.

Een paar aarden potten hielden den eenvoudigen leeftocht voor de inlandsche zeelui in; een aarden vuurtest diende voor het gaarkoken van de rijst en het opwarmen van een te voren toebereid vischgerecht, dat door eene bepaalde wijze van klaarmaken geruimen tijd tegen bederf was gevrijwaard; een gevlochten mandje bevatte de noodige houtskool als brandstof.

Des avonds ten 10 ure werd afgevaaren en koers gezet naar het Noorden. Een gunstige wind deed het zeil bollen en zoogleed het schuitje snel over het water. Het weer was verrukkelijk; de koele bries deed verfrisschend aan na den warmen dag op het vasteland; in een diepblauw en helderen hemel stond de volle maan en goot stroomen licht uit, zooals men dat alleen in een tropennacht te zien krijgt. Overal in het rond glansde en schitterde de zee in het zilveren schijnsel, dat ook de kust, waar wij dicht langs voeren, helder verlichtte.

Lang bleef ik, op mijn koffertje gezeten, stil rondkijken en genieten van het heerlijke tooneel om mij heen. Maar eindelijk kwam Klaas Vaak op mij aansluipen en op zijn

Lunchroom
DE OUDE VETTE HEN
DEN HAAG bij het Stadhuis

geman J.C.Z. in Tijdschrift Bataviaasch Genootschap, Deel III, 1855) hebben wij ons, om het artikel niet te uitvoerig te maken, onthouden over deze twee verdienstelijke figuren bijzonderheden te geven. Om hetgeen wij daardoor tegenover hen te kort zijn gekomen, goed te maken, hebben wij voor hunne ondervolgende korte levensschetsen opmerking gevraagd in het „Koloniaal Weekblad”, welke schetsen dus als eene soort aanvulling op het artikel „De Sultan van Brussel” moeten worden beschouwd.

Als zoovele lotgenooten, die tijdens de Napoleontische oorlogen als officier hadden gediend, gingen ook beide genoemde jonge mannen als officier in Ned.-Indischen dienst over en hebben zij zich naam gemaakt in de koloniale geschiedenis in het tijdvak na het herstel van het Nederlandsch gezag.

Keer heeft zich op militair gebied onderscheiden, terwijl Müller's verdiensten liggen in de richting van ambtenaar voor politieke aanrakingen en ontdekkingsreiziger.

Beginnende met Willem Jan Keer teekenen wij uit zijne levensbeschrijving, voorkomende in de Handelingen en geschriften van het Indisch Genootschap, 4e Jaargang, 1e aflevering 1857, aandaat hij 17 Juni 1782 te Zutphen werd geboren en in Maart 1798 tot 2e Luitenant werd aangesteld.

Hij maakte de krijgsverrichtingen in dat jaar in N.-Holland mede en woonde de veldtochten in Oostenrijk 1805, 1807 en 1808, Pruisen 1806 en de operaties in Zeeland 1809 bij. In 1812 ging hij over bij het 123e Regiment Fransche Infanterie als aide de camp van Generaal Candias en naar Rusland gezonden, werd hij krijgsgevangene gemaakt en verbleef daar van 10 December 1812 tot 1 Maart 1814. Vergund om naar zijn vaderland terug te keeren, werd hij aldaar Kapitein der Jagers en 2 October 1814 tot Major bevorderd, bestemd voor den dienst in O.-I. Door den terugkeer van Napoleon werd de uitzending vertraagd en maakte hij nog in 1815 den veldtocht in Frankrijk mede, om daarna, sedert 2 September 1815 tot Luitenant-Kolonel opgeklimmen, zijne bestemming naar O.-I. te volgen en 12 Augustus 1817 te Batavia aan te komen. Inge- deeld bij de expeditie tegen Palembang onder den Schout bij Nacht Wolterbeek in 1818, werd hij aangewezen tot kommandant der troepen op Banka en onderscheidde zich dermate tijdens de onlusten op dat eiland van 1819 tot 1821 — onlusten welke nauw samenhangen met de toestanden in Palembang — dat hem bij Kon. Besluit van 8 December

aandringen, strekte ik mij uit op den bodem van ons vaartuigje, natuurlijk geheel gekleed, voor een aantrekken van een nachtgewaad was toch geene ruimte en zulk eene manoeuvre te verrichten onder de oogen van de bemanning leek mij toch wel wat gegeneerd. Het duurde niet lang, voordat het zachte schommelen van ons scheepje mij in slaap deed vallen. Op eens werd ik wakker, doordat de bewegingen van de prauw krachtiger werden, tevens gevoelde ik, dat de wind in sterkte was toegenomen. Ik streek eene lucifer af. Eén uur! De kust, die wij aan onze rechterhand moesten hebben, zag ik tot mijne verwondering links! Ik richtte mij op en wat bleek toen? Dat alle roeiers, hun baas en mijn bediende mijn voorbeeld hadden gevolgd en in een vasten dut lagen en tevens, dat het zeil gestreken was geworden. Het scheepje was blijkbaar omgedraaid en lag met acht slapende menschen aan boord, zonder zeil, zonder roer, zonder roerriemen in volle zee „op God's genade” rond te dobberen! Een ferme duw aan mijn lijftrawant, door dezen aan zijne landslieden doorgegeven, maakte allen wakker. Een ieder, die 't slaapvermogen van inlanders kent, begrijpt, dat er heel wat gegeven en armuistrekkingen plaats hadden, voordat iedereen tot vol bewustzijn was gekomen. „Waarom zeilen we niet?” vroeg ik den „kapitein”. „Er was geen wind, toean”, luidde het flegmatieke antwoord. „Wat zeg je, geen wind? en ik ben wakker geworden door het geblaaas?” „O, ja, toean, nu is er wind!” gaf de gevraagde laconiek toe.

Het zeil werd dus opnieuw geheschen, en nu ging het met een flink gangetje vooruit. Eene poos daarna nam de wind in kracht af; toen zetten de roeiers zich aan de riemen en werkten daaraan flink en regelmatig door.

(Wordt vervolgd).

Grand Pension VILLA DES ROSES
DUINWEG 22, VAN STOLKPARK
Scheven. Boschjes.

Eerste Rang Familie-Pension
Stroomend Koud- en Warm Water
Voorgroote Families speciale overeenkomst

COLUMBUSSTRAAT 159
TEL. M. 5307

J. Julius Oppenheim
FOTOGRAAF
EX-OPERATEUR v.o. „SKETCH”

CORN. VAN DER SLUIJS

BINNENHUISARCHITECTUUR, MEUBELS, STOFFEN, ENZ.

ALLEEN NOORDEINDE 162A.

DEN HAAG

TELEFOON 4782

1820 het ridderkruis der M. W. O. 3e klasse werd toegekend.

Uit de geschiedenis is bekend, hoe de Resident op Banka, Smissaert, 14 November 1819 op de terugreis naar Muntok zijnde, vergezeld door 5 gewapende oppassers, op een dagmarsch van Pangkal Pinang door een 150- à 200-tal muiters werd overvallen en vermoord. Toen werd Keer, nadat Mr. Muntinghe na die gebeurtenis het bestuur aanvaardde, keijfijk op zich had genomen, na diens vertrek in December 1819 naar Java, mede met het civiel bestuur over Banka belast.

Na afloop van de 2e expeditie onder Generaal de Kock tegen Palembang werd Keer aangesteld tot Resident en Militairen Commandant te Palembang, welke functie hij slechts tot April 1822 heeft bekleed. Waarschijnlijk door zijne bevordering tot Kolonel Commandant van het 2e Bataillon Infanterie, misschien ook door ziekte, moest hij naar Batavia terugkeeren en is 19 October 1822 te Weltevreden op 40-jarigen leeftijd overleden.

En thans vragen wij de aandacht voor Georg Müller, wiens levensloop wij hebben ontleend aan het Levensbericht door zijn broeder Dr. Ernst Müller, in de Indische Bij van 1843, 1e deel, opgenomen en daarnaast aan de Toelichtingen aangaande de nasporingen op Borneo van G. Müller, door C. H. Blume in hetzelfde deel.

Georg Müller werd 8 Juni 1790 te Mentz (Mainz) geboren en bezocht aanvankelijk het gymnasium te Aschaffenburg, doch zijn rusteloze geest trok hem meer aan tot een leven van gevaren en moeilijkheden, zoodat hij in plaats van naar de Hoogeschool te vertrekken, in 1807 als kadet in den Keizerlijken Oostenrijkschen dienst trad, waarin hij reeds vóór den voor Oostenrijk zoo noodlottigen veldtocht van 1809 tot officier was opgeklommen.

Na den vrede van Weenen meende hij zich te moeten onderwerpen aan een bevel van Napoleon, waarbij alle op den linker Rijnover geborenen, die vreemden krijgsdienst stonden, bij het Fransche leger moesten overgaan en trad hij als 1e Luitenant in Franschen dienst. Aanvankelijk in Spanje bij zijn korps aangekomen, ontving hij tegenbevel om naar de Niemen te vertrekken en deel te nemen aan de Russische campagne. Hij onderscheidde zich hier bij vele gevechten en werd door Napoleon opgemerkt en zelfs door den Keizer in persoon tot Ridder van het legioen van Eer benoemd. Met zware verwondingen keerde hij uit Rusland weer en na zijn herstel te Aschaffenburg te hebben afgewacht reisde hij naar zijn korps in Frankrijk terug, waar hij tot Kapitein van de genie en nog vóór de eerste abdicatie van Napoleon tot Majoor werd bevorderd. Opgeklommen tot Luit.-Kolonel ging hij na de regeering van honderd dagen van Napoleon, op aanbeveling van zijn voormaligen chef, Generaal Anthing, als Kapitein der Infanterie bij het Ned.-Indische leger over en kwam in 1817 te Batavia aan. Bij de expeditie naar Sambas werd Müller 23 September 1818 als waarnemend Resident aldaar ingestalleerd, doch tijdens de troebelen met de Chineezers, waarvan men hem aanvankelijk de schuld gaf, teruggeroepen om later, in 1822, weder als zaakgelastigde en inspecteur over de binnenlanden van Borneo aan den Commissaris ter regeering van de aangelegenheden van Borneo, Tobias, te worden toegevoegd. In dien tusschentijd was hij in 1820 als inspecteur over de notenperken op Banda werkzaam geweest.

Op de Westkust van Borneo maakte Müller zich verdienstelijk door het volbrengen van verschillende zendingen bij de inlandse vorsten en het afsluiten van contracten. Ook heeft hij daar verschillende reizen aan de kust volbracht, o.a. getracht den oorsprong der Kapoeasrivier te bereiken, welke rivier hij tot de monding der Sibau opgevaren is. Midden Augustus 1824 verliet hij Pontianak en kwam in September te Batavia aan, alwaar hij wegens zijne geschikte gezondheid rust moest nemen. Reeds in Februari van het volgend jaar maakte hij aanstalten voor een nieuwe reis. Hij zou nu vanaf

de Oostkust van Borneo langs de Mahakam het binnenland doordringen en de waterscheiding overschrijden, met de bedoeling de Westkust te bereiken. Aan de Oostkust zou hij tevens met den Sultan van Koetei verdragen tot stand brengen. In Mei 1825 vertrok hij van Soerabaia en bereikte na 4 maanden Koetei, waar de onderhandelingen met den Sultan een gunstig verloop hadden. Na 14 dagen oponthoud ving de reis in Augustus 1825 met 5 sampans, bemand met 12 soldaten en 24 inlanders, meest Javanen, aan. Doch begin Maart 1826 begon zich het gerucht te verspreiden, dat Müller met bijna zijn geheele gevolg in de binnenlanden van Borneo vermoord was, welk gerucht al spoedig door de aankomst van den aan de slachting ontkomen Javaan Pa Rasima werd bevestigd.

Deze Javaan rapporteerde 6 Juni 1826 aan den Assistent-Resident van Pontianak en Mampawa, J. Duiters, dat Müller ten slotte zijne 5 sampans in de Koetei- of Mahakamrivier had moeten achterlaten, omdat zij niet verder door konden en Müller toen over land de Kapoeasrivier had bereikt. Aldaar had hij 3 nieuwe sampans aangebouwd en de reis daarmee voortzettende en bezig zijnde de vaartuigen met zijne menschen over een bank te werken, werden Müller en zijne volgelingen door vijandige Dajaks overvallen en vermoord. Slechts een paar Javanen waren aan het bloedbad ontkomen, waarvan de rapporteur er een was. Het drama zou in Januari 1826 zijn afgespeeld in het Boengan-Bergland.

Zoo eindigde het leven van dezen 35-jarigen nog veelbelovenden reiziger. Zijn naam is bewaard gebleven in het naar hem genoemde Müller-gebergte op Borneo.

Een gedeelte van zijne aantekeningen en kaarten is waarschijnlijk bij zijn noodlottigen moord verloren gegaan; toch zijn nog onderscheidene papieren, opnemingen en teekeningen op Koetei achtergebleven aan de familie van Müller teruggegeven kunnen worden. In de Indische Bij 1843 zijn uit de nagelaten papieren over de Westkust van Borneo door C. L. Blume en Dr. Ernst Müller publicaties in het licht gegeven. Aan het Algemeen Rijksarchief zijn in 1915 uit het Statistiek Archief van het Departement van Koloniën afschriften van eene verzameling stukken afgestaan, waaronder ook aantekeningen over het eiland Borneo door G. Müller, met bijlagen en andere stukken.

W.

*) Vermoed wordt, dat hebzucht van den kant der Dajaks, twist van de zijde zijner metgezellen en opgewondenheid van Müller, die vóór zijn vertrek naar O. Borneo reeds aan overspanning geleden had, als de aanleidingen tot dezen moord moeten worden aangemerkt.

Persoverzicht uit de Indische Bladen en Tijdschriften.

UIT DE EUROPEESCHE PERS.

De bestuursverkaveling.

Het rapport van de commissie, welke de vraag had te beantwoorden, op welke wijze de verschillende onderwerpen van staatsbemoedening het best over de departementen van algemeen bestuur zouden kunnen worden verdeeld, is verschenen. Het Soer. Hbl. van 25 Aug. zegt hiervan o.m.:

De conclusie, waartoe de commissie is gekomen, is wel merkwaardig. Nadat in den loop der jaren allerlei klachten werden geuit over de veronderstelde „ondoelmatige” arbeidsverdeling onder de departementen, komt de commissie, na gezette overweging, tot de conclusie dat, zoolang door de Regeering veeleer naar beperking dan naar uitbreiding van de overheidstaak wordt gestreefd, geen grond aanwezig is voor de veronderstelling dat, bij behoud van het thans aanwezige aantal de-

F^A N. LOEB, Noordeinde 107-109
TEL. H. 3149 DEN HAAG OPGERICHT 1882

Levert op **afbetaling**:

KLEEDING voor Heeren, Dames en Kinderen
MEUBELN, **BEDDEN**, **TAPIJTEN**, **Gordijnen**
Complete Woning-Inrichtingen

Gramophoons - Rijwielen - Kachels - Lampen - enz. enz.

Modemagazijnen HENNEMAN & PLUKKER

Valeriusstr. 28-38 DEN HAAG

Grootste Speciaal Magazijnen

in Japonnen, Blouses, Rokken, Peignoirs, enz. enz.

Gedurende den Winter steeds nieuwe zendingen voile Blouses en Japonnen voor Indië

BESCHIKBAAR.

VERZAMELAARS

Zij, die Kunstvoorwerpen willen verkopen of hunne verzameling wenschen te completeeren, worden attent gemaakt op de rubriek Vraag en Aanbod in het Maandblad

NEDERLANDSCH-INDIË OUD EN NIEUW

Prijs f 2.50 per annonce van ten hoogste vijf regels. Ter kennismaking wordt op aanvraag gratis een nummer van ons Maandblad toegezonden

NOBELSTRAAT 20 TEL. H. 1987*

DEN HAAG

J. HORNMAN & ZOON TAXATEURS

Groot Hertoginnelaan 252 - Den Haag Telefoon M. 391.

In- en Verkoop-Bureau van geheele en ged. van Inboedels

Aan de Leden van „Oost en West”

Het bestaan van het „Koloniaal Weekblad” is, dit behoeft geen betoog, een levensbehoefte voor Uw vereniging.

Ten gevolge der heerschende malaise wordt het bestaan van genoemd blad bedreigd.

Op twee manieren kunt U het orgaan steunen :

1°. door de adverteerders, die Uw weekblad helpen financieren, met Uw inkoop te bevoorstellen en daarbij den naam van het blad te vermelden,

2°. door Uw leveranciers aan te sporen in Uw orgaan te adverteeren, of door onzen reiziger bij Uw leveranciers een introductie te verschaffen.

Mogen wij op Uw medewerking in deze rekenen ?

DE UITGEEFSTER.

ACADÉMIE DE DANSE MODERNE N. DE PARMENTIER

Tijdens het Zomerseizoen worden de Danslessen gegeven in ons Paviljoen

DIRK HOOGENRAADSTR. 172
SCHEVENINGEN

Dansen leeren in 4 à 5 Privaatlessen
Spreekuur 11-12 u. 's- Avonds 9-10 u.

MODE-VAKSCHOOL - THUIS KNIPPEN LEEREN

kan elke Dame en Meisje, zonder rekenen en teekenen, van alle boven- en onderkleeding. Ook jongens- en Kinderkleeding. — Zendt postwissel à f1.60 of BRIEFKAART en U ontvangt per omgaand een boek voor zelf-onderricht met meer dan 100 modellen en maken daarbij een gratis apparaat om u te laten zien hoe gemakkelijk onze methode is. Verschillende naai- en huishoudscholen werken met succes volgens onze methode

VRAAGT PROSPECTUS.

W. HENDRIKSE-KNAPEN Gediplomeerd Leerares en Directrice.

TOLSTEEGSINGEL O.Z. 54 - UTRECHT

Tramhalte Lijn I en III :: Voorheen Heerenweg 44
Postchèque en Girodienst 76650

Restaurant „GUDE”

WEIMARSTRAAT 341 TELEFOON M. 5240

Diners vanaf . . . . . 80 cent
Dagschotel (tusschen 12 en 2 uur) . 60 cent
Uitzending van Diners tusschen 4 en 7 uur
Kamers met pension vanaf f 50.- per maand

Aanbevelend, EUG. J. D'HAINÉ

partementen van algemeen bestuur, een belangrijk gewijzigde verdeling der overheidstaak over de departementen doelmatiger zou zijn dan de tegenwoordige. Dit negatieve en toch ook weer positieve oordeel is van groot belang. Het maakt een eind aan allerlei critiek van ondeskundigen en zal nieuwe departementshoofden weerhouden van het doen van allerlei reorganisatie voorstellen.

De commissie heeft in haar rapport zich niet beperkt tot een beoordeeling van den tegenwoordigen toestand en de daarin aan te brengen kleine taak-verschuivingen. Zij heeft daarnaast een departementaal schema gegeven van perspectivistisch karakter. Dit toekomstige schema kan eerst dan worden uitgevoerd, wanneer de financiën van den Staat dit zullen toelaten. Wij stellen hieronder naast elkander de schema's A. en B., zijnde de tegenwoordige departementale indeeling en de toekomstige:

Schema A.	Schema B.
1. Justitie.	1. Justitie.
2. Financiën.	2. Financiën.
3. Binnenlandsch Bestuur.	3. Bestuurszaken.
4. Onderwijs en Eeredienst.	4. Onderwijs en Eeredienst.
5. Landb., Nijverh. en Handel.	5. Volksgezondheid en Arbeid.
6. Burg. Openbare Werken.	6. Mijnbouw en Nijverheid.
7. Gouvernementsbedrijven.	7. Landbouw en Handel.
	8. Waterstaat.
	9. Verkeer.

De toekomstplannen hebben voorloopig alleen theoretische, perspectivistische waarde. Indië heeft voorshands een andere taak, dan de instelling van nieuwe departementen met al den aankleve van dien. Indië's naaste taak is, een kloppende begroeting te verkrijgen en de stabiliteit en de waarde van den gulden te verzekeren. Als richtlijnen hebben de beschouwingen en plannen der commissie voor de toekomst echter stellig waarde.

Een afzonderlijk hoofdstuk is aan de overdracht van bevoegdheden van den Gouverneur-Generaal aan de departementshoofden gewijd en in verband daarmee aan de *Algemeene Secretarie*. De meerderheid der commissie wil een groot deel der beslissingen, die eigenlijk des Gouverneurs-Generaal zijn, aan de departementshoofden overdragen, waardoor de taak der *Algemeene Secretarie* aanmerkelijk zou kunnen worden verlicht. De minderheid acht de daartoe „wettelijke voorwaardelijke machtigingen een naar de beginselen van het staatsrecht niet toelaatbare devolutie van de in den Gouverneur-Generaal geconcentreerde regeering zeer dicht te naderen.” Zij zegt — en naar wij meenen terecht — „dat zoolang de Kroon in den persoon van den Minister van Koloniën tegenover de Staten-Generaal de volle verantwoordelijkheid draagt voor de regeering van Indië en de Gouverneur-Generaal in Indië van deze verantwoordelijkheid uitsluitend de drager blijft, het onmogelijk is een ook maar eenigszins beduidend aandeel in die verantwoordelijkheid op de departementshoofden af te wentelen.”

Alleen een heel andere constructie van het Indisch staatsrecht zal de overdracht van bevoegdheden van den G. G. op de departementshoofden in betekenende mate kunnen brengen. Ook die tijd zal komen, doch vooralsnog achten wij aan de *Algemeene Secretarie* nog een lang en invloedrijk leven beschoren.

Hot Legerbestuur en „Ons Aller Belang”.

Den 25en Aug. werd officieel door de betreffende korpscommandanten aan vier vroegere of tegenwoordige leden van het hoofdbestuur van de Onderofficierenvereniging „Ons Aller Belang”, medegedeeld, dat zij het leger zullen hebben te verlaten.

De door den legercommandant ondertekende verklaring luidt als volgt:

„Uit een gehouden onderzoek is gebleken, dat de (volgen functie en naam van den betrokkene) niet meer weet te onderscheiden wat uit een militair oogpunt al dan niet toelaatbaar is; verder is hij zoo verpolitiekt en, ofschoon de O.O.-vereniging O. A. B. uit den aard der zaak geen vakvereniging kan en mag zijn, in merg en been vakverenigingsman, dat hem het belang van zijn vereniging en zijn

RESTAURANT „KUMMER”

Juliana van Stolberglaan 94 Tel. B. 1339

BEZORGING VAN DINERS AAN HUIS met keuze van verschillende schotels.

ZALEN DISPONIBEL voor extra Diners en Partijen tegen uiterst concurrerende prijzen.

APARTE ZAAL VOOR DAMES

MAISON BLOM

2e Schuytstr. 77-79 - DEN HAAG - Tel. M. 3703

Het adres voor
Diners aan huis bezorgd

recht als staatsburger boven de belangen van het leger gaan, zoodat hij toont geen juist begrip meer te hebben van zijn verplichtingen als beroepsmilitair, zoodra deze in strijd komen met de belangen van zijn vereniging en met zijn vermeende rechten als staatsburger. Hieruit volgt, dat hij niet meer ten volle de morele eigenschappen bezit, welke aan hem als beroepsmilitair moeten worden gesteld en welke de hem toevertrouwde functies eischen. Om deze redenen wordt hij dan ook ongeschikt geacht om de Nederlandsch-Indische landmacht te dienen, weshalve hij op grond van het bepaalde onder artikel 1 ten zesde van het pensioenreglement voor militairen van de aanvullingstroepen beneden den rang van onderluitenant, opnieuw vastgesteld bij K. B. van 4 Dec. 1919, vor ontslag uit het leger behoort te worden voorgedragen.”

De *Deli Crt.* (van 30 Aug.) geeft hierover de volgende beschouwing:

Deze kwestie is er een van zeer delicaten, maar diepgaanden aard. Wanneer men eenmaal een leger noodig acht voor de handhaving van den Staat en dat leger slechts in stand kan houden onder zeer bepaalde voorwaarden van discipline en blindelingsche gehoorzaamheid, dan is daarvan de consequentie stellig, dat men personen, die zich daarin niet kunnen schikken, niet tot het leger laat toetreden of hen daaruit verwijderd. Dat is meermalen geschied, niet het minst met matrozen in den tijd, dat er op de vloot, in Indië zoowel als in Nederland, een stemming heerschte, die aan de handhaving van krijgstuicht en discipline, niet bijzonder bevorderlijk was.

Het enige verschil is thans, dat deze maatregel wordt toegepast op de hoofdbestuurleden van een onderofficieren-vereniging, die in de laatste jaren meer en meer van vakverenigings-ideeën werd doortrokken.

Tegen deze richting der vereniging is het Legerbestuur reeds kort geleden opgetreden en in ons nummer van 23 Aug. hebben we daarover ons oordeel gegeven en daarbij het optreden van het Legerbestuur geëerbiedigd. Wat thans geschied is, beschouwen wij als de consequentie der aangenomen houding. En waar het niet te verwachten was, dat de oude hoofdbestuurleden hun houding zouden wijzigen, daar is dat inderdaad ook de eenige oplossing. De vereniging kan zich thans beraden, welke richting zij in de toekomst wil volgen en het nieuw te kiezen hoofdbestuur zal daaraan moeten beantwoorden.

Voor ons staat het, ondanks de geschiedenis der laatste maanden, geenszins vast, dat de vereniging als geheel slechts heil zou zien in de gevolgde politiek. Zeker bestond ook in O. A. B. een stroming, die de zaken niet zoo op de spits wilden drijven en die nu gelegenheid krijgt de leiding te nemen en het streven der vereniging in meer bezadigde banen te leiden, die overeenkomen met hetgeen het Legerbestuur voor een militaire vereniging toelaatbaar acht.

Het is voor de stemming in het leger te hopen, dat er een meerderheid in O. A. B. te vinden is, die geleerd door de ernstige waarschuwingen van het Legerbestuur, inziet, dat het met het oog op het doel van het leger noodzakelijk is een andere koers te sturen. *Het groote gevaar* is natuurlijk, dat straks de verenigingen van mindere militairen en vooral Inlandsche soldatenverenigingen, met minder critisch vermogen, het voorbeeld van de onderofficieren zouden volgen, waardoor men inderdaad een ontbindende aantasting van de krijgstuicht zou uitlokken.

En waar als eerste eisch gesteld moet worden, dat een leger intact en paraat blijft, in al zijn gedingen, daar kon het drijven van O. A. B. niet langer meer worden aangezien.

Oplevend Chineesch nationalisme.

De heer V. H. te Djokdja geeft in het *Soer. Hbl.* (van 24 Aug.) o.m. een korte schets der ontwikkelingsgeschiedenis van het Chineesche onderwijs op Java, waarbij hij doet uitkomen, welke patriotische sentimenten daarin een rol hebben gespeeld. Nog geen kwart eeuw geleden trokken de Chinezen op Java zich niets van het vaderland aan. Tot-

Hôtel de l'Europe

AMSTERDAM

HUIS VAN DEN EERSTEN RANG

ZALEN VOOR PARTIJEN

American Hotel - Amsterdam
 Hotel en Café-Restaurant te Rang. 131
 Schoonste Ligging - Modernste Inrichting
 Electriche Verlichting - Centrale Verwarming
 Electriche Personenlift
 Omnibus aan 't Station - Matige Prijzen
 A. W. VOLMER, Directeur.
 Tel. Interc. 4737. Code 5th Edition A. B. C.

Hotel „PROMENADE”
 Oude Schev. weg 21
 TEL. SCH. 454
 Aangenaam Zomer- en Winterverblijf
 Prachtige ligging :: Matige Prijzen

Haagsche Coöperatieve Keuken
 Restaurants
 Keppelerstraat 274 . . . . . Tel. M. 2313
 Anna v. Buerenstraat 204 - Tel. B. 226
 Maaagshof 12-2 uur . . . . . à f 0.65
 Diner 5-7 uur . . . . . à f 1.10
 Diverse Schotels à la carte.
 Uitzending door de geheele stad à 10.70 PER
 MAALTIJD en f 0.14 bezorgloon PER BUS.

er in China een herleving en hervorming plaats
 ond, welke zóó sterk op de Chineezzen in Ned.-Indië
 reageerde, dat zij zich plotseling één met China
 begonnen te voelen en er een nationaal bewustzijn
 onder hen ontwaakte; opeens kwamen zij tot het
 besef van hun mindere, sociale en rechtspositie,
 waarover zij vroeger niet of zeer zwak hadden ge-
 laagd. De succesvolle krijg van Japan tegen Rus-
 land had den Chineezzen de oogen geopend en zij
 menschten, evenals de Japanners, op gelijken voet
 met de Europeanen te worden behandeld. In be-
 reidenswaardige relligies tijdens de stichting van
 de Chineseche Republiek, demonstreerden zij hunne
 verlangens.
 Een der stappen, welke de Chineezzen deden, om
 gelijkwaardig aan de Europeanen te worden be-
 schouwd, was — reeds vóór den oorlog tusschen het
 land der Rijzende Zon en het Czarenrijk — de op-
 richting van particuliere scholen, bevordering van
 het onderwijs, om daardoor op gelijk peil te komen
 met het Westen; op onze scholen werden Chinese-
 che kinderen slechts toegelaten „als er plaats was”.
 Bestond in 1900 nog slechts één particuliere Chi-
 neseche school, n.l. te Batavia, opgericht door de
 „Tjong Hwa Hwee Kwan”, na beëindiging van den
 Japanssch-Russischen oorlog verzezen de particu-
 liere Chineseche Scholen als paddestoelen uit den
 grond en — de Regeering wijzigde de tot dusver te-
 noemer haar Chineseche onderdanen gevulde on-
 derwijspolitiek: zij stichtte de bekende Hollandsch-
 Chineseche scholen.
 De Chineezzen gaven intusschen ook het aanzijn
 aan z.g. handelsverenigingen, „Siang Hwee” of
 „Siang Boe” geheeten, die behalve handelsbelan-
 gen bevorderende, ijveren voor het verkrijgen van
 een rechtstoestand, gelijk aan dien der Europeanen
 welke in zich sluit een gelijke toebedeeling van on-
 derwijs.
 Onder den invloed van de „Soe Po Sia”, een ver-
 riging, die haar leden telde onder de uiterst-revo-
 lutaire elementen — zij maakten propaganda en
 verzoeken gelden in voor de Chineseche Revolutie
 is bij den Jong-Chineesch op Java de wensch
 ontstaan om niet langer als onderdanen der Neder-
 landsche Regeering te worden beschouwd, doch als
 deelnemers met de rechten van een Europeaan.
 Vertegenwoordiging in den Volksraad verlangt
 de Jong-Chineesch dan ook niet.
 Nadat het bekende rapport van den ambtenaar
 voor Chineseche zaken Mouw over den Chineesch-
 nycot van Japansche handelswaren was versche-
 en — hij had daarin een bolsjewistische beweging
 onderkend — werden te Soerabaja vergaderingen
 gehouden om daartegen te protesteeren; en zoo
 worden wij op één van die bijeenkomsten ooreen-
 komst met de Chineseche leden in den Volksraad niet kon-
 den worden geacht vertegenwoordigers te zijn der
 Chineezzen. Men wenschte zich met in te laten met
 het staatsbestel, doch te worden beschouwd als han-
 delrijvende en nijverheid beoefenende vreemde-
 ningen, net als de Japanners.
 Teruggekeerd tot het bewustzijn van hun eigen
 positie, voelen de Chineezzen de behoefte om het Chi-
 nesech te spreken, een taal, welke zij op Java heb-
 ben verwaarloosd, omdat er geen band meer be-
 stond met het vaderland; zij hadden zich hier in-
 burgerd en bleven in den vreemde slechts in hun
 als Chinesech.
 Het vraagstuk der voertaal is onlangs op een ver-
 gadering, gehouden in het gebouw der Centrale
 vereniging „Tjong Hwa” te Djokja, onder de
 ogen gezien. Verschillende verenigingen waren
 vertegenwoordigd. Er werd een kapitaal van
 10000.— toegezegd voor de oprichting van een par-
 ticuliere Chineseche school, waarop tevens middag-
 versnussen in 't Chineesch zullen worden gegeven
 behoeve van de leerlingen der Hollandsch-Chi-
 neseche scholen, opdat ook zij de moedertaal zullen
 spreken. Wij hebben daarin niet anders te
 doen, dan een oplevend nationalisme onder de Chi-
 neezzen; de namen van de promotors dier beweging
 en de afwezigheid van elke politieke ten-

denz; de zaak is eenvoudig, dat er op de Hol-
 landsch-Chineesche scholen niet voldoende plaats
 is; de energieke Chinees voorziet zelf in de door
 hem gevoelde onderwijsbehoefte.
 Schrijver memoreert ten slotte hetgeen de bekende
 oogarts en filantroop dr. Yap te Djokja, bij de
 opening van de Westersch-Klassieke Afdeling der
 A. M. S. te Bandoeng heeft gezegd:
 „Spr. gaf uitdrukking aan de voldoening der
 Chineseche ingezetenen over de oprichting der
 A. M. S. en bracht als speciaal wensch naar voren,
 dat later bij de instelling van de „Oostersche Af-
 deeling” ook onderwijs zal worden gegeven in de
 Chineseche taal en letterkunde. Hij heeft groote
 verwachtingen van China's ontwikkeling. Het zal
 een belangrijke positie gaan innemen en in de toe-
 komst een reusachtig afzetgebied worden voor Indië
 en om dan sterk te staan en een voorsprong op an-
 deren te bereiken, is de kennis der Chineseche taal
 in Indië van veel gewicht.”
 Dr. Yap, een loyaal onderdaan onzer Regeering
 behoort tot de promotors van de op te richten par-
 ticuliere Chineseche school.

De bestrijding der koffiebessen-boeboek.
 Volgens het N. v. d. D. v. N. I. is met de „J. P.
 Coen” op Java gearriveerd de heer W. J. Pet,
 hoofdadministrateur van de onderneming Goe-
 noeng Majang te Djember, met een bezending sluip-
 wespen uit Afrika, ter bestrijding van de parasiet,
 die de koffiebessen-boeboek veroorzaakt.
 Naar aanleiding daarvan deelde het Instituut
 voor Plantenziekten te Buitenzorg de volgende
 bijzonderheden mee.

Eind Maart j.l. vertrok van hier naar Uganda
 de heer J. den Doop, dierkundige van het Instituut
 voor Plantenziekten, bekostigd door het Koffie-
 bessenboeboekfonds en met regeeringsopdracht,
 teneinde van uit Uganda naar Java over te brengen
 een daar te lande volgens bericht voorkomende be-
 langrijke sluipwesp — parasiet van den zoo schade-
 lijken koffiebessen-boeboek.

De heer Den Doop verzamelde in Uganda diverse
 parasieten en verzond 8 Juli j.l. zijn eerste zending
 parasieten, welke bij aankomst echter reeds ge-
 storven bleken te zijn. Een 2e zending van den heer
 Den Doop werd door hem meegegeven aan den
 heer Pet van Goenoeng Majang te Djember, op
 doorreis van Z.-Afrika via Uganda naar Java.
 De heer Pet ontving van den heer Den Doop op-
 gekweekt parasieten-materiaal, benevens hoeboek-
 boonen, om de tijdens de reis uitkomende para-
 sieten direct weer gelegenheid tot infectie te geven.
 Tevens nam hij mee een aantal in het veld verza-
 melde boeboekbessen, waarin zich ook misschien
 parasieten konden bevinden.

De heer Pet heeft deze zending welwillend mee-
 genomen en onderweg de uitkomende parasieten
 volgens de gegeven aanwijzingen verzorgd, door
 welke goede verzorging bij aankomst een 4-tal para-
 sieten levend was gebleven; een verblijvend succes
 dus. Het parasieten-materiaal werd door den heer
 Pet bij aankomst afgegeven aan den ambtenaar van
 het Instituut voor Plantenziekten, welk Instituut in
 samenwerking met het Koffiebessenboeboekfonds
 thans zorgen zal voor het verder voortkweken en
 vermenigvuldigen van deze belangrijke parasiet.

Koninklijke onderscheidingen.
 De Loc. van 30 Augustus vermeldt de benoe-
 ming tot ridder in de Orde van Oranje Nassau van
 de heeren Ant. J. Lievegoed, hoofdredacteur van
 „De Locomotief” en K. Wybrands, hoofdredacteur
 van „Het Nieuws van den Dag voor Ned.-Indië.”

UIT DE INLANDSCHE PERS.
 Een en ander over het Desabestuur op Java.
 I.
 Altijd is het Desabestuur op Java een der belang-
HOTEL-PENSION PHILADELPHIA
 LEIDSCH KADE 94, tegenover het Leidsche Boschje.
 AMSTERDAM - TEL. Z. 3275.
 Zeer aanbevelenswaardig voor Indische Families.
 :: DAGELIJKS RIJSTAFEL ::
 INDISCH EN EUROPEESCH RESTAURANT.
 KAMERS MET EN ZONDER BADKAMER.
Centr. Verwarming. Lift.

V. MASSARO
 KAMPERSINGEL 50 - HAARLEM
 LEVERANCIERS VAN MARMER, MOZAIEK,
 STEEN- EN HOUTGRANIET VLOEREN,
 LAMBRIZEERINGEN, AANRECHTBLADEN
 GOOTSTEENEN, TRAPPEN, PLINTEN enz.
CONSTRUCTEUR VAN BETONWERKEN
 Specialiteit in KUNSTSTEEN EN KUNSTMARMER

VENI - VIDI - VICI
 Prijs niet den dag, vóór het avond is. Prijs nimmer
 Whisky alvorens de gerenommeerde
WHITE & GOLD
 te hebben geproefd!
 Indien niet te uwent verkrijgbaar schrijf
 Vertegenw. Fred. Hendriklaan 73, Tel. S. 316, Den Haag

Zijt Gij Abonné
 van het rijk Geïllustreerde
 Maandblad
NEDERLANDSCH INDIË
 OUD EN NIEUW
 Zoo niet, vraag dan gratis proefnummer
 aan bij de Administratie
 PRIJS PER JAARGANG f 20.—
 Te voldoen in twee halfjaarlijksche termijnen
 van f 10.—
 Losse nummers f 2.50
Nobelstraat 20 Den Haag
 Telefoon H. 1987*

Kasteel „Oud-Wassenaer”
 Telefoon Kievit 571
 15 minuten per Electr. Tram van Den Haag
 Tramhalte Stoeplaan
Het geheele jaar geopend
 Alle comfort Matige pension-prijzen

Parkhotel
 van Stolkpark, Scheveningsche Boschjes.
 Tel. S. 733 - S. 1525 - S. 467
EERSTE RANGS FAMILIEHOTEL
 Centrale Verwarming, Electriche
 Licht, Baden, Rustige ligging.
LIFT.
 Bijzonder geschikt voor Zomer- en Winterverblijf

Hotel „de Leeuwerik”
 KRUISSTRAAT 30-32 :: HAARLEM
 TELEFOON 514
Huis van den Eersten Rang
 CENTRALE VERWARMING. S

NEDERLANDSCHE HANDEL - MAATSCHAPPIJ

Gestort Kapitaal . . . . . f 80,000,000.-
Statutaire Reserve 19,769,180.-
Buitengewone Reserve 22,660,000.-

Hoofdkantoor: AMSTERDAM.

Agentschappen te ROTTERDAM en 's-GRAVENHAGE.

Vestigingen in Nederlandsch-Indië,
Straits-Settlements, Britsch-Indië, China en Japan.

In- en Verkoop van Wissels en Telegrafische Transferten

Incasseringen en Financieringen.

Schriftelijke en Telegrafische Credieten.

Reiscrédietbrieven.

Deposito's.

Rekeningen-Courant.

Administratie van Effecten en alle andere Bankzaken.

BESCHIKBAAR.

Wanneer U

PERIODIEKEN

wilt uitgeven, wend U dan tot ons. Wij zijn daarvoor speciaal ingericht en kunnen derhalve voor

goede en tijdige aflevering

zorg dragen. Desgewenscht verzorgen wij voor U de

Administratie en Expeditie

Onze rotatiepersen staan gereed voor uw **grote op-lagen**, onze prima snelpersen voor die tijdschriften, waarbij het vooral op **kunstdruk** aankomt

N.V. Drukkerij Ten Hagen

Nobelstr. 20, Den Haag, Tel. H. 1987*

Nederlandsch Administratiekantoor

Hoofdkantoor: WILLEMSPARKWEG 4 - AMSTERDAM

Bijkantoor: 's-HERTOGENBOSCH, Parade 1, Tel. No. 1079

ALLE BANKZAKEN

Verstrekt gratis advies betreffende alle fondsen en aandelen, verhandelt valuta op termijn, belast zich met uitvoering van orders op de Amsterdamsche Beurs. S.

ROTTERDAMSCH LLOYD

Directie: WM. RUYS & ZONEN - ROTTERDAM

Geregelde MAIL- en PASSAGIERSDIENST van ROTTERDAM naar NEDERLANDSCH-INDIË met aansluiting naar alle havens in den IND.-ARCHIPEL

LUXUEUS INGERICHTE MAILBOOTEN, alle voorzien van draadloze telegrafie en onderwater-kloksignaal.

rijkste instellingen geweest van het Indisch Staatsbestel.

Het Javaansche Desabestuur is, zoo schrijft men in de „Perniagaan” van 4 April 1923, van een datum, welken men niet weet vast te stellen, doch men mag aannemen dat de instelling reeds tijdens de Hindoe-overheersching bestond.

Men kan daarvan eene bevestiging vinden in het feit van het bestaan der dorpen Tjibeso, Tjikartawane en Tjikeusih, welke door de Bedoeigroep worden bewoond.

Deze Bedoei's hebben nog den oorspronkelijken Javaanschen bestuursvorm, waarop Mohamedaansche en Westersche invloeden geen uitwerking hebben gehad.

Aan het hoofd van de desa staat een persoon met den titel van „Poe-oen”, die door alle mannelijke afstammelingen van de vorige Poe-oens wordt gekozen.

Hij wordt bijgestaan door een persoon, die den titel heeft van Girang-Seurat, d.i. een soort secretaris, die door dezelfde kiezers wordt gekozen.

Een raad, waarvan de leden den titel voeren van „kokolot” is belast met het uitvaardigen van de verschillende bevelen.

De leden worden gekozen door de dorpsbewoners, terwijl bovendien nog een of meer kokolots worden aangewezen als helpers van den Poe-oen en van den Girang Seurat, die belast zijn met de uitvoering van de dagelijksche bevelen.

Behalve de vaststelling der dagen van godsdienstige gebruiken en plechtigheden, hebben alle bevelen van den Poe-oen het overleg noodig van den raad van kokolots.

De regeling van de familie-aangelegenheden der gezinnen geschiedt op vaste tijdstippen.

De wijze van leven is geheel op den ouden voet geschoeid, met het gevolg dat onrust, misdrijven en overtredingen niet voorkomen.

Sawah-gedingen bestaan niet, omdat men de rijst op overvloedig aanwezig drooge akkers plant, evenmin als grondgeschillen, aangezien er communaal grondbezit bestaat.

De grondaanwijzing geschiedt bij beurten.

Driemaal 's jaars worden godsdienstige feesten gevierd.

Aan de daarbij behorende feestmaaltijden doen allen mede.

De eigen akkers, die men in het algemeen „homa Serang” noemt, worden op last van den Poe-oen, na overleg met den Kokolot-raad, door de gezamenlijke bevolking bewerkt, over welke werkzaamheden de Girang Seurat het toezicht heeft.

De geheele rijstogst wordt in een loemboeng bewaard, welke het eigendom is van de gemeenschap.

Voorts heeft men eene gezamenlijke plaats voor het rijststampen, de zoogenaamde „lisoeng desa”, alwaar de vrouwelijke rijststampsters van de desa samen komen.

Vanaf den hoogste tot den laagste moet ieder een voor zijn eigen levensonderhoud zorgen.

De Poe-oen, die alleen vergunning heeft gedurende den dag zijne woning te verlaten, beschikt dientengevolge over een voldoende tijd om zoovele plantwerkzaamheden te verrichten, dat hij voor 1 jaar voedsel heeft en ontvangt zoo noodig van de akkereigenaren naar vermogen een surplus aan rijst.

Deze heffing zou men kunnen vergelijken met eene soort belasting.

Op het gebied van kunstuitingen weet de schrijver mede te deelen, dat de Bedoewies meesters zijn in het maken van pantoens en dat zij die kunst zeer hoog aanslaan.

Hunne verhalen zijn echter niet die van den gewonen toekang pantoen met zijn bluf en zijne leugens en die daarbij dikwijls nog niet eens weet hoe de kleedij van den Vorst van Padjadjaran er uit ziet.

Dit bleek o.m. nog tijdens de voorstelling van de „Loetoeng Kesaroeng”, welke in het Regentshuis te Bandoeng werd gegeven.

BESCHIKBAAR.

DE BAS & Co., Bankiers HEERENGRAGHT 17 - 'S-GRAVENHAGE

BELASTEN ZICH MET ALLE BANKZAKEN

:: Safe-Inrichting ::

Waren de Bedoewis er niet bij te pas gekomen dan had men niet geweten in welke kleedij de Vorst van Padjadjaran had moeten verschijnen.

De titulatuur der Bedoewische Grooten is thans overgenomen door de vereeniging genaamd „Sekarang Roekoeh”.

De president daarvan voert den titel van Girang Poe-oen, de secretaris dien van Girang Seurat, de penningmeester dien van Girang Djoeroeharta, de vice-president dien van Poe-oen, de 2e secretaris dien van Seurat, de leden dien van Kabajaan en het hoofdbestuur dien van Girang Sasaka.

Tegenover het Raadhuis (balej) in de desa is de woning van den Poe-oen gelegen en achter het Raadhuis de rijstschuur en de rijststampplaats in de nabijheid daarvan de rijen woningen.

Behalve voor de vergaderingen van het Desabestuur wordt het Raadhuis gebruikt voor de ontvangst van gasten.

De jonge meisjes verzamelen zich meestal op het plein van de lisoeng-desa.

Men kan uit het bovenstaande opmaken, dat het oorspronkelijke Javaansche desabestuur democratisch was ingericht, terwijl de schrijver van meening is, dat het als een goed voorbeeld zou kunnen dienen voor de andere desa-besturen.

(Wordt vervolgd.)

UIT DE CHINEESCHE PERS.

De eerste Weldadigheidsbazar te Fort de Kock (Westkust van Sumatra).

Blijkens het verslag, opgenomen in de „Sinar Sumatra” van 12 April 1923, werd op Zondag 8 April te voren, des avonds te 5 uur, vóór het Gebouw van de Tjong Hoa Hwee Kwan Vereeniging, in de Chineesche vestiging te Fort de Kock, door de Chineezee een optocht georganiseerd bij gelegeheid van de opening van den Eersten Weldadigheidsbazar ter plaatse.

Na den rondgang door de stad, hield te 6 uur 's avonds, vóór de versierde Grootte poort van de Toko Agam, de Voorzitter der vereeniging, de heer Lim Tjoei Hin, eene rede, waarin hij het doel der samenkomst uiteenzette, hetwelk hierin bestond, dat men geld wilde verzamelen waaruit de kosten van oprichting van een eigen schoolgebouw, ten behoeve van de Vereeniging, zouden kunnen worden bestreden.

Hij riep daarbij den steun in van allen en voor de eerste maal ook die van de landsbevolking, door welke samenwerking voor een goed doel, tevens zou blijken welk eene goede verhouding steeds tusschen de beide volksgroepen heeft bestaan.

Vervolgens werden de namen bekend gemaakt van die Chineezee en Inlanders, die met eensgezindheid hadden bijgedragen om deze Weldadigheidsbazar te doen slagen.

Spreeker vroeg beleidvollen steun, voortkomende uit een oprecht gemoed, opdat het uitgestrooide zaad, onder bescherming van den Allerhoogsten, vruchten zou opleveren.

Ook vroeg hij steun aan de rasgenooten te Priaman, Padang, Padang-Pandjang, Paja Koemboeh en van andere plaatsen, die, door hunne kleine en groote bijdragen reeds bewijzen hadden gegeven van sympathie voor het doel dat werd nagestreefd en die hadden begrepen dat zij op die wijze de Chineesche jeugd hielpen, die de school zoude bezoeken.

Daarna richtte de spreker zich tot de leerlingen, die om de voorzitterstafel stonden geschaard, hen mededeelende dat de door den Bazar ontvangen milde gaven in het belang van hun onderwijs zouden worden besteed, terwijl hij alle aanwezigen, zoowel rasgenooten als Maleiers, dankte voor de hulp en den steun, die waren verleend.

Alvorens zijne rede te eindigen, voelde de spreker zich verplicht met een enkel woord op te komen tegen eene door „Brani-Betoel” in de Sinar-

EINDHOVENSCH BOOMKWEKERIJ

TEL. 634 EINDHOVEN TEL. 634

LEVERING VAN ALLE SOORTEN
BOOMEN EN PLANTEN

TEGEN SCHERP CONCURREERENDE PRIJZEN

SPECIAL ADRES VOOR HET
AANLEGGEN VAN LUSTHOVEN, TENNISBANEN, ENZ.

WIE ZENDT U

de beste en billijkste diners aan huis?
Maison A. L. M. STEENBEEK
 KOK
 Ohmstraat 7 - DEN HAAG - Tel. 3147
 Soep, Vleesch, Groenten en Aardappelen 90 c. p. p.

BEROEPS- LEERAARS UIT ENGELAND DIE OOK HOLLANDSCH SPREKEN	SCHOOL OF ENGLISH	UITSLUITEND PRIVAAT ONDERRICHT IN DE ENGELSCH TAAL
Geleenstraat 118 Weteringkade DEN HAAG		

Sumatra" geplaatste critiek, als zoude de organisatie van den Weldadigheidsbezar, waarvan hier sprake is, tot stand zijn gekomen door eene bende bandieten. Als antwoord daarop verklaarde spreker dat die voorstelling slechts eene fantasie was van den schrijver.

Ware hij aanwezig dan zou hij gaarne van dezen zoogenaamden waarzegger de namen vernemen dier bandieten die niet alleen den Bazar, doch ook de Tentoonstelling hadden georganiseerd.

Brani Betoel was evenwel wel aanwezig, doch, volgens den verslaggever, gaf de Voorzitter hem niet de gelegenheid zich te verdedigen, in verband met het feit dat de Bazar op dat oogenblik door den spreker voor geopend werd verklaard.

Toen den derden dag, des nachts ten 12 ure, de Bazar gesloten werd met een woord van dank aan den Voorzitter, sprak daarna, namens de Pers, de heer Jap Gim Sek.

De Pers was n.l. vertegenwoordigd geweest voor de Sinar-Sumatra, Perobahan, Oetoesan Melajoe, Tjaja Sumatra en de Warta Hindia.

De spreker dankte de heeren van het Comité dat de Pers in de gelegenheid was gesteld geworden tegenwoordig te zijn op dezen Weldadigheidsbazar, die gunstige uitkomsten had opgeleverd en waarmee hij het Comité gelukwenschte.

Men zou goede herinneringen van deze dagen medenemen, doch ook moest hij uiting geven aan zijn gevoel van leedwezen, nu de Voorzitter van het Comité in zijn openingsrede een collega van de „Sinar-Sumatra" in het openbaar had aangevallen.

De Padangsche Pers had in het geheel niet de bedoeling gehad het werk van den Weldadigheidsbazar te verkleinen of verwijtingen tot het Comité te richten.

Integendeel het was haar streven dat werk naar vermogen te steunen.

En het was om die reden dat hij het Comité verzocht het door Brani Betoel geschrevene nog eens goed en van het begin tot het einde over te lezen en niet alleen het middelste deel alleen, waarin de woorden bandieten gebezigd waren.

Het slot van het opstel van Brani Betoel toch, hield eene opwekking in tot de lezers om het aantal bezoeken van den Bazar te versterken.

De Voorzitter, de heer Lim Tjoe Hin, antwoordde daarop dat het spreekwoordelijk is dat de Pers gemakkelijk beweringen kan herroepen en verkeerde voorstellingen recht kan zetten. Hij moest nu wel aannemen dat de Padangsche Pers goede bedoelingen had gehad en vond het om die reden niet noodig nog langer over het geval na te denken.

Tevens dankte hij de Pers voor hare belangstellende tegenwoordigheid.

De stemming op den Bazar liet niets te wenschen over.

De Chineesche schooljeugd zong liederen, versnaperingen werden rondgediend en van de gelegenheid tot dansen, zoomede tot het bijwonen van comedie-voorstellingen, werd druk gebruik gemaakt.

Literatuur-Overzicht.

De Indische Gids.

De hoofdredacteur E. A. van Heekeren opent de Oct.-aft. met en waardeerend artikel over J. Th. Cremer † (30 Juni 1847—14 Aug. 1923). Een goed portret is toegevoegd.

De hr. S. Bouman schrijft eene verhandeling over de Zending in de Buitengewesten sedert 1800, meer in het bijzonder gedurende de laatste 20 jaren. Ofschoon het uit den titel niet blijkt heeft het overzicht zoowel betrekking op de Protestantsche Zending als op de Rooms-Katholieke Missie. Bij het lezen dezer — als geheel genomen — ongetwijfeld interessante bijdrage trof het ons dat de schr. naar het schijnt meer werk heeft gemaakt van de Zending dan van de Missie, zich beroepend op „Over het algemeen zijn de gegevens der Katholieke Zending weinig overzichtelijk". Men krijgt den indruk dat de schr. niet voldoende bekend is met de verschillende, in druk verschijnende, Missie-periodieken, welke nu en dan een overzicht bevatten

van het werk der R. K. Missie. Zoo weet de hr. B. van Timor (om één voorbeeld te noemen) slechts mede te deelen dat er in 1913 een goede 2500 heidenen tot het R. K. Christendom waren overgegaan; verder loopen zijne gegevens niet. Wanneer men nu echter in de Katholieke Missie¹⁾ (een der vele bronnen waaruit schr. had kunnen putten) leest: „Ook op Timor gaat het missiewerk goed vooruit; het telt 9.096 katholieken. In 32 scholen worden 1.465 jongens en 148 meisjes onderwezen, enz." dan blijkt de opgave van den hr. B. wel wat onvolledig en verouderd te zijn. De achterstelling — om het zoo eens uit te drukken — springt nog meer in het oog als de schr. mededeelt dat de Protestantsche Zending op Timor van veel meer belang is en daarbij wijst op een aantal van ± 10.000 inlandsche Christenen, op het einde van 1921. Want zooals we zagen zijn op dat eiland ruim 9000 R. K. inlandsche Christenen, zoodat het verschil in werkelijkheid niet zoo heel groot is.

Het volgend artikel handelt over de Oost-Indische landsarchieven, die volgens den schr., den hr. G. A. N. Scheltema de Heere, maar heel matig aan het doel beantwoorden, zoodat van een eigenlijk archiefwezen in Indië geen sprake kan zijn.

Een korte bijdrage van den hr. W. H. van der Haas over de poenale sanctie sluit de artikelenreeks waarop nog volgen de gewone rubrieken Revue van brochures, koloniale literatuur, wetenschap en industrie.

De Indische Mercur.

Inhoud van No. 40. Oogresultaten uit Cuba, door Dr. H. C. Prinsen Geerligts. — Planters-Vereeniging „Semarang-Kedoe". — Beperkende bepalingen op den thee-voer in Australië. Productenoverzicht van Java en Madoera gedurende het tweede kwartaal van 1923 (yervolg). — Kultuurberichten. (Tarwebedrijf in Ned.-Indië). — Kleine mededeelingen. — Industriële mededeelingen. — Verslagen van maatschappijen, zoomede de overige wekelijksche rubrieken. — Van de afd. Handelsmuseum van het Kol. Instituut literatuur over economische zaken, arbeidsvraagstuk, nijverheid, diversen.

De Indische Mercur. Jubileumnummer.

De bijzondere aandacht wordt gevestigd op het jubileumnummer van de Ind. Mercur, dat met zijn belangrijke artikelen algemeene belangstelling zal trekken.

Hier volgt een opsomming van den inhoud. Nederlandsch Oost-Indië in de afgelopen eeuw. — Vijf en twintig jaar, door Dr. C. J. K. van Aalst. — Rietsuiker, door Dr. H. C. Prinsen Geerligts. — De tabakskultuur van Ned. Oost-Indië in de jaren 1898—1923, door Prof. Dr. A. Bijlert. — Rubber, door Prof. Dr. P. van Romburgh. — Kina, door Prof. P. van der Wielen. — Een kwarteeuw thee-cultuur in Ned.-Indië, door F. H. de Kock van Leeuwen. — De groot-landbouwindustrie in de Javaansche Vorstenlanden, 1898—1923, door Mr. J. H. v. Hasselt. — Toepassing van de wetenschap in Ned.-Indië, door Prof. Dr. F. A. F. C. Went. — De petroleum-industrie, door Dr. C. Gerretson. — Een kwart eeuw mijnbouw in Ned.-Indië, door Prof. E. C. Abendanon. — Het boschbeheer in Ned.-Indië gedurende de afgelopen 25 jaren, door Prof. A. te Wechel. — Het bank- en geldwezen in Ned.-Indië, door Mr. J. Gerritsen. — Indië en de beurs, door P. Sabel. — De spoor- en tramwegen in Ned.-Indië, door R. Birckenhauer. — 25 jaar scheepvaart, door A. Voogd. — De internationale positie van Ned.-Indië, door Mr. G. J. W. Putman Cramer. — Het belang van Ned.-Indië bij het Pacific-vraagstuk, door Jhr. J. Feith. — De ingebruikneming van het nieuwe museum van de Kon. Vereeniging Koloniaal Instituut.

Het Nr. is uitgevoerd in geïllustreerd omslag, ruim voorzien van portretten, illustraties, grafieken en kaartjes in kleurendruk.

De West-Indische Gids.

Oct. 1923. Organisatie van den geneeskundigen dienst in Suriname, door C. Bonne. — Een waterleiding voor Suriname, door Dr. J. W. Jenny Weyerman. — Over de afstamming der Boschnegers, door L. Junker. — Een bezoek van den gouverneur van Curaçao (O. L. Helfrich) aan Venezuela in 1921, door M. A. Evers. — Rechtstoestand der Javanen in Suriname (Overgenomen uit de Bijdragen tot de Taal-, Land- en Volkenkunde van Ned.-Indië). — Bibliographie. (Hierin o.a. een titel: Gedenkboek 1898—1923, onder redactie van W. J. de Bas. Suriname 1898—1923, door G. J. Staal. — Curaçao, door A. G. Statius Muller).

Djawa. Orgaan van het Java-Instituut.

Jaarg. 3, No. 2. De Javaansche dans, door P. A. Soerjadinigrat (met ill.). — Het Roewatanfeest in de dessa Karangjati in Bagelen, door Inggriis. — De verwording in de Inlandsche kunstnijverheid, door Mevr. A. J. Resink-Wilkens (met ill.). — Wie is Semar? (een der meest raad-selachtige figuren van het Javaansche tooneel), door J. K. — Grepen uit de wajang in verband met den Islam, door

1) Jaargang 1922—23, blz. 175.

BIJ UW BEZOEK AAN
BRUSSEL, OSTENDE of BLANKENBERGHE,
 bemerk U, dat Uw kleederen gekroukt, gevlekt of gescheurd zijn.
 U kunt ze moeilijk missen . . . . . Geen nood
Wij Reinigen en Persen Uw Kleeding
terwijl gij slaapt!

THE AMERICAN EXPRESS CLEANERS AND TAILORS
 hebben eigen ateliers te
BRUSSEL, OSTENDE, BLANKENBERGHE,
 Palace Hotel 39 rue Royale Hotel Excelsior
 Astoria Hotel Royal Palace Hotel Belle Vue
 Grand Hotel rue de la Limite Grand Hotel

Onverschillig waar U logeert, wij Stoomen (binnen 24 uren) Reinigen, Verven, Repareren, Keeren, Plisseeren, Stoppen (American Stoppage) alles zoo vlug en zoo goedkoop, dat wij reeds vele Hollanders onder onze trouwste Cliëntèle mogen rekenen.

Indien Uw verblijf zoo kort is, dat Gij in een der bovengenoemde plaatsen niet overnacht, dan reinigen en persen wij Uw kleeding,

terwijl gij Uw courant leest of even een brief schrijft.

American Express Cleaners & Tailors
 Prop.: M. ANDRÉ,
 4 rue Grétry, BRUSSEL
 (eerste Zijstraat rechts op den Boulevard komende van de Place Brouckère).

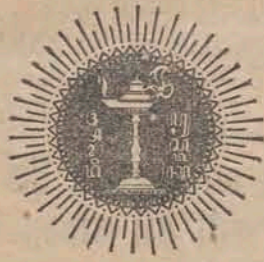
Magazijn van
Heerenhoeden en Pelterijen
EDUARD PELGER
 Prinsesstraat 35 - Den Haag
 Telefoon 3902

**PIANO'S
 RIPPEN**
P. Heinstraat 42
DEN HAAG
 Ook in huur en in huurkoop

Om goede zaken te maken
 is het noodig goede waar te leveren.
 Doch het publiek moet weten dat gij die levert. Dat bereikt gij alleen door goede en voortdurende reclame.
 GEBRUIK DIT BLAD
 VOOR UW
Reclamecampagne.

P. H. MATLA Pansier-straat 33 **SCHEVENINGEN**
 Motor- en Rijwielhandel Reparatie-Inrichting
MOFFELN EN NIKKELEN ZEER BILLIJK

FIRMA P. C. & A. PICO & ZONEN
 Brandtstraat 2—6 Tel. M. 1478
 de Van den Boschstr. 213 Tel. B. 178
DEN HAAG
 Rund-, Kalfs-, Varkens- en Lamsslagerij, annex
 Fijne Worst- en Vleeschwarenfabriek.
 (1882—1922).

ADI-POESTAKA

Boekhandel en Uitgevers-Mij.
L. v. Meerderv. 332 - Den Haag
Tel. M. 5611.

Hoofddepôt van de uitgaven van het
„Java-Instituut” en van „De Commissie voor
de Volkslectuur” te Weltevreden.

Levering van alle Boeken op elk gebied, ook
Buitenlandsche Uitgaven.

Speciaal zijn we goed gesorteerd in
Oostersche Werken.

Bij alle Boekhandelaren en bij de Uitgeefster.

Tempel en Paleis in Hindoestan

door MAURITS WAGENVOORT.

Met 25 Illustraties.

Prijs: f 3.20.

Dit werkje bevat o.a. reproducties van Etsen van
Nieuwenkamp en geeft den lezer een denkbeeld van
de grootsche bouwkunst van Hindoes, Dravidiërs en
Mohammedanen in Voor-Indië.

De Javaansche Danskunst

door TH. B. VAN LELYVELD.

Met 38 Illustraties.

Prijs: f 3.20.

De schrijver, die op Java in kringen van Inlandsche
grooten heeft verkeer, is de eerste, die ons op syste-
matische wijze in het wezen der Javaansche danskunst
inleidt.

Het werk wordt o.a. verlicht door opnamen van
Mevrouw Linda Bandara aan de dans- en muziekschool
te Jogjakarta, genaamd: „Krido-Besko-Wiromo”, waar-
door de lezer o.a. op aanschouwelijke wijze kennis
maakt met de elementaire bewegingen van den Javaan-
schen dans.

De Geur van Moeders Haarwring

door NOTO SOEROTO.

2E DRUK.

Prijs . . . . . f 3.75.

Uit de Persbeoordeelingen:

„ . . . Hier ligt een bundel Nederlandsche verzen
van een Javaanschen dichter voor ons, wiens poëzie
ons dwingt ze met die van onze grootste poëten te
vergelijken. Dat is iets, wat mij boeit en onweerstaan-
baar tot mediteeren brengt. Een boek van groot gevoel
en hooge beschaving. Een dichter, die niet van de
dingen, maar van hun innerlijke wezen zingt”.

JOHAN KONING in „Weekblad voor Indië”.

„ . . . Hoe devoot en hoe vol blijde ontroering
zijn de gedichten, waarin Noto Soeroto zijn moeder
bezingt, een hulde, sterker en dieper dan het liefde-
lied van den minnaar, omdat ze zuiverder is en niet
eischt of afsmeekt, maar slechts dankt en bidt en
vereert . . . De schoonheid van zijn vaderland en
de monumenten van de beschaving van zijn heet-
geliefd volk brengen den dichter tot geesdrift en het
lied rijst uit zijn ziel . . . . .”

PETER V. ARKEL in „Nieuws van den Dag
van Ned.-Indië”.

Voor een Rijwiel gaat men bij de Fa TIMMERMAN & Co.

JAVASTR. 40 TASMANSTR. 147 PLETTERIJSTR. 170
Tel. H. 219 Tel. M. 2509 Tel. H. 3742

HIMA
RUDGE-WHITWORTH RIJWIELEN
GOUDSTER

Moesa. — Ziekten en kwalen in de desa, door J. Kats. —
Een Tjandrasangkala? door A. W. P. Holwerda. — Vreemd
en eigen, door Ir. Th. Karsten. — Oosten en Westen, door
Houbolt. — Het Inlandsch bouwambacht, zijn beteekenis . . .
en toekomst, door Ir. H. MacLaine Pont (met ill.) — Uit de
Javaansche culturbeweging (Batikwerk, door J. K.)

Gedenkboek Jan Pieterszoon Coen.

Bij M. Nijhoff te 's-Hage verscheen: Jan Pietersz. Coen.
Bescheiden omtrent zijn bedrijf in Indië, verzameld door Dr.
H. T. Colebrandier. Uitgegeven door het Kon. Instituut voor
de Taal-, Land- en Volkenkunde van Ned.-Indië. Vijfde deel.

Met dit vijfde deel (een boekwerk van bijna 900 blz.), het
tijdperk omvattend waarin Coen voor de tweede maal Gouver-
neur-Generaal was, is de uitgave van alle archiefstuk-
ken gereed gekomen. Toch is hiermede dit monumentaal
werk niet af, want een volgend — tevens laatste — deel
zal de levensbeschrijving van Coen bevatten, welke taak
Prof. Colebrandier op zich heeft genomen.

Algemeen Landbouwweekblad voor Ned.-Indië.

Hoofdzakelijke inhoud van No. 7. Latex papier, door E.
L. Sellegier. — Resultaten verkregen met de A. B. C.-tap-
methode, door J. van Baalen. — Eigen werving, door J. P.
A. M. Buffart, met Naschrift door Dr. R. Boersma. — Maat-
regelen tegen den invoer van schadelijke insecten en zwam-
men, door P. van der Goot. — Het oculeren van cacao in
den Gouvernements proef- en zaadtuin Bogor Redjo, door
E. H. Stuit. — Tarwe in de Karolanden, door J. A. Bange.
— Mardi Poerno (Wederopbouw). Vereniging te Magatan,
welke zich ten doel stelt voorlichting op het gebied van
land- en tuinbouw, vee-, visch- en pluimveeteelt.

Uitgaven van het Koloniaal Instituut.

Als Mededeeling No. 19 (Afdeling Handelsmuseum, No.
4) van het Koloniaal Instituut te Amsterdam is verscheen:
De economische beteekenis van het geslacht Citrus,
in het bijzonder voor de Nederlandsche overzeesche gewes-
ten, door ir. W. L. Utermark.

Tot het geslacht Citrus behooren o.a. de sinaasappel, de
citraan en de mandarijn, alle vruchten, die iedereen kent en
op prijs stelt. Voorts behooren er toe de pompelmoes, de
grapefruit en de kumquat, welke in veel beperkter kring
waardering vinden. Naast deze voor directe menselijke
consumptie geschikte vruchten, levert het geslacht Citrus
nog een aantal vruchten, welke de grondstoffen vormen
voor verschillende takken van nijverheid, b.v. het berga-
motje, de sucade-citraan, het limmetje, enz.

Het werk bestaat uit drie gedeelten; in het eerste be-
schrijft de hr. U. hetgeen in Ned. Oost- en West-Indië 1)
aan de Citruscultuur wordt gedaan, zoodaende welke maat-
regelen van Overheidswege werden genomen om deze cul-
tuur aan te moedigen, te steunen en te verbeteren. Het
tweede gedeelte bevat een beschrijving van de beteekenis
der productie van Citrus-vruchten voor directe mensche-
lijke consumptie, zoodaende waar en hoe deze productie
plaats heeft; daarbij wordt ook de cultuur dezer vrucht-
boomen behandeld. Het derde gedeelte handelt over de ver-
werking van voortbrengselen van Citrus-gewassen.

Een andere recente publicatie van het Kol. Instituut is
een Catalogus van boeken en tijdschriften, betrekking heb-
bend op rubber, gutta-percha, balata, enz., welke aanwezig
zijn in de centrale boekery.

Ned. Indië Oud en Nieuw.

Prof. J. C. van Eerde opent de Oct. afl. met eene bespre-
king van W. O. J. Nieuwenkamp's tweede uitgave van de
Zwerftochten op Bali (Amsterdam, Uitg. Mij. Elsevier). —
Prof. Dr. N. J. Krom schrijft eene verhandeling, getiteld:
De waardeering der Hindoe-Javaansche kunst. — Verder
bevat de afl. het slot van Dr. F. D. K. Bosch' studie: Een
hypothese omtrent den oorsprong der Hindoe-Javaansche
kunst, welke reeds eerder in een Indisch tijdschrift ver-
scheen, doch thans aangevuld is met een Nabetrachting, naar
aanleiding van „de opzienbare ontdekking van Coedès”, over
de oudste geschiedenis van Java. — Ten slotte bijzonder-
heden van Anne Hallema over een blijkaar buitengewoon
fraai Boeddabeeld, dat onlangs werd tentoongesteld in de
kunstzaal Kleykamp te 's-Hage. — Als altijd is ook deze
afl. mooi geïllustreerd.

Indië. Geïll. Weekblad.

Afl. 27. Kunst en kunstvaardigheid in Indië, door N. (ver-
volg: vervaardiging van krissen). — Met de luchtpost van
Bandoeng naar Batavia, door S. A. Reijtsma (met zeer merk-
waardige, uit de lucht genomen foto's, o.a. van het eiland
Oerust bij Tandjong Priok). — Boedoean (suikerfabriek in
Oost-Java), door P. van Schilfgaarde. — Militaire krabbels
(uit de oude doos), door H. N.

De Mijningenieur.

Het Sept.-Nr. bevat o.m. een beschouwing van ir. F. P.

1) Hoofdstuk III van het eerste gedeelte handelt over Suriname en de
West-Indische eilanden.

BESCHIKBAAR.

GEPANTSERDE HUTKOFFERS

85 x 50 x 38 f 11. — 100 x 50 x 38 f 12. —

Ruim Koffers 100 x 50 x 50 f 13.50

Boeken Koffers f 8. —

KORTE MOLENSTR. 43

C. S. van der Ploeg over kleinen mijnbouw en de Indische
mijnwet, waarvan het doel is in overweging te geven bij de
eerstvolgende wijziging van de Indische mijnwet ook de
mogelijkheid te openen (bijv. door verlenen van licenties
op gemakkelijke voorwaarden) dat een kleine mijnbouw met
weinig kapitaal in Indië kan ontstaan. Daarmede zal de
grondslag kunnen worden gelegd voor de zoo noodige kern-
ener mijnbouwende bevolking in het belang der mijnbouw-
industrie. Schr. wijst daarbij op den vroeger zoo bloeienden
goudmijnbouw in West-Borneo en de (overigens niet tot
grooten bloei geraakte) diamantgraverijen in de Zuider- en
Oosterafdeeling van het eiland.

Verder doet ir. A. L. ter Braake mededeelingen omtrent
concentratieproeven met Celebes-nikkelerts.

Ned. Indisch Rubber- en Theetijdschrift.

Jaarg. 8, No. 12 (1 Sept. '23). Rubber op de Phiippijnen.
— Drijft onze rubbercultuur in de toekomst gevaar? —
De arbeidswet voor de Straits. — Het eenig noodige (uit-
breiding der cultures). — Overheidsbedrijven in Indië. —
De theehandel in de 19de en 20ste eeuw, door Dr. J. J. B.
Deuss (vervolg). — Kolonisatie ter Oostkust van Sumatra.
— Groene theebeveiliging volgens het Europeesch procédé,
door Dr. J. J. B. Deuss. — Boekbespreking (Studien betref-
fende den bodem van Sumatra's Oostkust, door Jhr. Dr. F.
C. van Heurn, besproken door J. Th. White).

De Aarde en haar Volken.

Het Sept.-Nr. bevat het slot van Dr. H. J. T. Bijlmer's ge-
illustreerde artikelenreeks: Met de Centraal Nieuw-Guinea-
expeditie, Ao. 1920, naar een onbekenden volksstam in het
Hooggebirge.

De Timorini's — aldus de naam — bewonen het Swart-
dal, zij onderscheiden zich, tengevolge hunner vrijwel vol-
strekke afzondering van andere Papoea-stammen, door
uiterlijk, zeden en gewoonten. De mededeelingen van Dr.
Bijlmer over het volk zijn van groot gewicht. Geen metaal-
bewerking, geen weefkunst, geen pottenbakkerij, nagenoeg
geen kleding, een minimum aan huusraad en werktuigen,
het is inderdaad een eenvoudige maatschappij, waarmede
de schr. ons laat kennismaken.

Commercial Holland.

In No. 45 van dit maandschrift schrijft de hr. C. Lekker-
kerker over „The Colonial Institute at Amsterdam and the
trade in colonial produce”. — Verder bevat het Nr. een ver-
volg der beschrijving van verschillende havens in Nederl.-
Indië; thans is Samarang en Tjilatap (Chilachap zegt de
Engelsche tekst) aan de beurt.

De Indische Staatsinrichting.

Prof. dr. C. Snouck Hurgronje wijst in de Oct.-afl. van de
Gids* op een plicht van Nederland in Indië. De tijd is meer
dan rijp voor eene krachtige hervorming der staatsinrich-
ting van Ned.-Indië, waarbij in den kortst mogelijken tijd
aan de inheemsche bevolking de grootst mogelijke mate van
autonomie verleend wordt. Nergens ter wereld heeft een
politieke of sociale hervorming het tijdstip afgewacht, waar-
op de belanghebbenden naar het oordeel dergenen, die er
privilegiën bij verliezen, rijp zouden zijn om ervan te ge-
nieten.

Een waarlijk en niet in schijn vertegenwoordigend lichaam
waarin alle klassen der bevolking gelegenheid vinden zich
onbelemmerd te uiten, moet de wetgeving kunnen leiden
in nieuwe banen. Voor alle takken van staatsdienst moet
het grootst mogelijke aantal Inlandsche werkkrachten ge-
vormd en gebruikt worden. De regering moet zich aan het
hoofd der beweging stellen om te leiden, niet om te rem-
men en zoo allengs het vertrouwen der Inlandsche maats-
chappij winnen. Door de hervorming in woorden te aan-
vaarden, naar hare verwezenlijking metterdaad tegen te
hebben, zou zij alle aanspraak op het vertrouwen verbeu-
ren en haar voornaamsten plicht verzaaken. En dan zou de
grote vraag voor de naaste toekomst der verhouding van
Nederland en Indië deze worden: zullen Nederlanders of
zullen Indonesiërs de regering dwingen, eindelijk haren
plicht te doen?

Rond de Stille Zuidzee. Overzicht van de ontwikkeling
der verhoudingen en gebeurtenissen in Oost-Azië, door W.
J. Lucardie. Met een Voorwoord van Dr. E. Moresco. (Indi-
sche Krijgskundige Vereeniging, No. 66). (Bandoeng, Naam-
Venn. Mij. Vorkink).

Het oude Java en zijn kunst, door Dr. N. J. Krom. (Volks-
universiteits Bibliotheek No. 23). (Haarlem, Erven Fr. Bohn).

Verslag van de Staatsspoor- en tramwegen in Ned.-Indië
over het jaar 1921. (Weltevreden, Landsdrukkerij).

1) Op welke afl. de volgende week later de aandacht zal worden gevestigd,
ook in verband met een artikel van Dr. J. Huizinga over een Indische Uni-
versiteit.

„SALLANDIA”

(GEDEPONEERD FABRIEKSMERK)

LINOLEUMWAS - WRIJFWAS

DE BESTE

CHEMISCHE FABRIEK „SALLANDIA”. ZWOLLE

PFAFF naaimachines
zijn de beste. — Alleen verkrijgbaar bij
A. J. MEERPOEL
DEN HAAG Prins Hendrikstraat
hoek Roggeveenstraat
Telef. M. 4853.
DELFT Binnenwatersloot 26
Telef. 886.
Reparaties aan alle soorten en merken naaimachines. Speciale vakkundige emballeering van Naaimachines voor Indië.

Observations made at the Royal Magnetical and Meteorological Observatory at Batavia. Published by Dr. C. Braak. Vol. XXI, containing meteorological and magnetical observations made in 1918. (Batavia, Government Printing Office).

Industrialisatie van Ned.-Indië als middel tot verhooging der welvaart, door H. E. Weikamp (vervolg). (P. E. B. 30 Aug. '23).

Een kwarteeuw koloniaal bewind. (De Taak. 1 Sept. '23).
Het verzekeringswezen in Indië, door Dr. Ratu Langie. — De poenale sanctie, door A. (Vrijzinnig Weekblad. 30 Aug. 1923).

De decentralisatie gedurende de laatste 25 jaren, door Rückert. (Locale Belangen. 1 Sept. '23).

Departement van Gouvernementsbedrijven in Ned.-Indië. Landsdrukkerij. Verslag over 1922. (Weltevreden, Landsdrukkerij).

Iets over de koelie-ordonnantie en de poenale sanctie. (Hindia Poetra. Sept. '23).

Overzicht van de Inlandsche en Maleisch-Chineesche pers. No. 35. Bureau voor de Volkslectuur en aanverwante aangelegenheden. (Weltevreden, Drukkerij Volkslectuur).

Zeven dagen door onbegaand Borneo, door J. Staal (met ill.). (Annalen St. Joseph's-Congregatie. Oct. '23).

Ds. M. Lindenborn † (met portret). (Orgaan Ned. Zendingvereeniging. Oct. '23).

Indische Staats- en particuliere spoorwegen, door J. Th. Gerlings. (Econ. Statistische Berichten. 3 Oct. '23).

Economische beteekenis der Java-suikerindustrie. — De volkstelling in Ned.-Indië. (Tijdschr. voor Onderwijs in de Aardr. kunde. Afl. 2).

De thetische en de antithetische (polemische) methode bij de prediking aan Mohamedanen, door Dr. H. A. van Andel (vervolg). (De Banier. 31 Aug. '23).

Suriname.

Men vestigt onze aandacht op een bericht in de N. R. Ct. van 25 September, Ochtendblad A, dat wij over het hoofd hadden gezien. Daar de zaak de belangstelling van de Surinaamsche autoriteiten zal gaande maken, laten wij het hier volgen:

„Een vleeschschandaal? De redacteur van het Soer. Hbl. te Batavia had aan zijn blad geseind, dat de justitie en de recherche aldaar een aantal zeer ernstige beschuldigingen tegen de firma J. & Co., de eenige groote Europeesche slachterij en versch-vleeschhandel te Batavia, in onderzoek had. Die firma heeft toen een aanklacht tegen het Soer. Hbl. ingediend. In het nummer van 21 Aug. van genoemd blad kan men bijzonderheden over deze kwestie vinden. Wij ontleenen daaraan het volgende:

„Drie weken geleden zou de firma Macklain Watson het s.s. Cheenab via Kaapstad naar Suriname doen vertrekken. Het schip, toebehoorende aan James Nores te Londen, had aan boord 650 emigranten.

Zooals dat gebruikelijk is, was de leverantie der voedingsmiddelen bij aanschrijving uitbesteed. Ook de firma J. & Co. schreef in.

Nadat aan deze laagste inschrijfster de leverantie gegund was, voerde zij die uit. O. m. leverde ze 500 picol rijst, gedroogde groenten, koffie, thee, soela djawah, ikan kring.

De commissie, daartoe aangewezen, keurde de leverantie, toen deze reeds op de Cheenab aanwezig was. In deze commissie hadden o. m. de assistent-resident, de heer Van Helsdingen, de havenmeester, de havenarts, zitting.

Verschillende onderdeelen der geheele partij droegen naar het oordeel der commissie zulke verdachte kenmerken, dat de commissie, ondanks het bijzonder onafhankelijk optreden van der J.-autoriteiten, de zending afkeurde, en gelastte, haar te vervangen door een andere.

Een proces-verbaal van deze zaak, door de commissie opgemaakt, berust ten bureele van den

Zeebaboe's en Jongens beschikbaar.

203
Te bevragen in „PERSINGGAHAN”

Advies-Bureau en Tehuis voor Nederl.-Ind. Bedienden
v. Boetzelaerlaan 2 - Tel. Sch. 248

assistent-resident te Batavia.
Afgезien van het onverantwoordelijke bedrijf, om 650 menschenlevens met minderwaardige levensmiddelen voor eenige weken de zee op te sturen, als in een drijvende doodkist, vragen wij ons af, of hier geen zeer nauwkeurig en diepgaand onderzoek noodzakelijk is naar de vraag, wie persoonlijk van de leverende firma de leverantie in koelen bloede uitvoerde.

Gesteld eens, dat het consumeeren van de onzuivere voedingsmiddelen, de gebroken rijst, de vermenging der sajoer met fijngehakte stroo-achtige zelfstandigheden enz. enz. groote ziekte en sterfte onder de emigranten had ten gevolge gehad, en er was eens midden in den oceaan een opstand uitgebroken, wie zouden daarvan de schuld gekregen hebben, en wie zou die schuld behooren te dragen?

En dat op een schip van een vreemde natie, geapproviandeerd in een Hollandsche haven door een Hollandsch geworden firma, voor Hollandsche onderdanen als opvarenden!

Nu rest ons nog, zegt de redacteur van het Soer. Hbl., nader te omschrijven, waf wij seinden in de volgende woorden: „De justitie te Batavia onderzoekt de beschuldigingen, tegen de firma J. & Co. ingebracht, als zou zij ziek vee in worst verwerken.”

De firma J. heeft reeds pertinent erkend, dat dit onderzoek gaande is. Wij zullen op de uitkomsten van dit onderzoek dus niet vooruit loopen.”

Tot zoover het bericht. In „De West” van 28 Augustus vinden wij de mededeeling dat de „Cheenab” met 650 Javaansche immigranten omstreeks 14 September te Paramaribo werd verwacht.

„De Surinamer” van 29 Augustus wijdt een hoofd-artikel aan de Rockefeller Foundation, die in November hare werkzaamheden in Suriname staakt. Wij laten hier het laatste gedeelte van het artikel volgen:

„.....Gelijk het schrijven van Dr. Howard zegt, wilde de Commissie slechts aan bestuur en bevolking aantoonen, wat er bereikt kan worden door een georganiseerde campagne. Hierop vestigde trouwens reeds het bovengenoemde jongst-verschenen rapport de aandacht.

Veel woorden behoeven wij daarom niet te verspillen, op daden zal het moeten aankomen.

Hoezeer het heengaan der Rockefeller Foundation ook betreurend, hebben wij voor het oogenblik slechts te rekenen met het feit zelve en te zien wat er moet gedaan worden, opdat de verkregen resultaten bestendig blijven en wij niet binnen korten tijd geheel tot den oertoestand teruggekeerd zullen zijn.

Daarvoor is op de eerste plaats noodig een diep besef van de belangen waarom het gaat — grootendeels die van eigen gezondheid en welvaart — bij de bevolking.

Eerst dan is er heil te verwachten van de handhaving van de bestaande verordeningen — vooral de ankylostoom-verordening — en eventuele vaststelling van nieuwe. Het strikt naleven van sanitaire voorschriften is in dezen van meer belang dan het ondergaan van een of meer kuren. Want zonder kuren verdwijnt de mijnwormziekte gaandeweg, waar doeltreffende voorschriften worden nageleefd, terwijl ondanks alle toegediende geneesmiddelen de ziekte niet uit te roeien is, waar zulke maatregelen ontbreken of worden veronachtzaamd.

Wij hopen daarom, dat het Gouvernement niet zal nalaten snel en krachtig op te treden, ten einde de nadeelige gevolgen van dit heengaan zooveel mogelijk op te heffen.

De Rockefeller Foundation gaat thans heen. Mogen de lessen, welke zij ons gaf, gevolgd worden en in de voortzetting van haar werk vruchtbaar wezen voor onze gemeenschap.”

IN KRINGEN

waar men tot oordeelen bevoegd is, beschouwt men Aambeienzalf van broeder Benedictus als het eenigst, nooit falende middel. Prijs p. p. f. l. — Verkrijgb. bij de voorn. drogisten

Heeren- en Dameskleeding naar Maat
Billijke Prijzen Prima Stoffen Eerste Snit
Gelegenheid tot Abonneeren
AANBEVELEND,
WILLEM VAN HOUT
MOLENSTRAAT 47B TEL. H. 2324

Fabriek van INDISCHE UITRUSTINGEN
Eigen Kofferfabriek
G. KERNER & Co.
BATAVIA DEN HAAG SOERABAIJA
Stationsweg 78 - Tel. H. 1038
Alle goederen worden onder garantie geleverd. Eventuele vergissingen worden aan onze filialen in Indië kosteloos hersteld.

J. P. BATENBURG & Co's
MEUBELTRANSPORT-MIJ
Dr. Kuijperstr. 16
TEL. H. 545.
DEN HAAG.
MEUBELBERGING
RUIME UITPAKLOKALEN
VOOR
REISBAGAGE.

ARBEIDSBEURS VOOR DEN OUD-IND. MILITAIR
Gevestigd te NIJMEGEN
Oude Varkensmarkt 41-43 Telefoon 1867
Geopend van 9-12 v.m. en van 2-4 uur n.m.
Zaterdags na 12 uur gesloten.
Directeur: A. VAN BOXTEL,
Correspondentschappen in vele plaatsen.

Correspondentschap te
AMSTERDAM, J. van Loggem, Cilliersstraat 30.
DEN HAAG, G. J. L. Verhoeven, Halleystaat 63.
ROTTERDAM, J. F. Ferwerda, Calandstraat 24a.
ARNHEM, G. J. Hoesink, Emmastraat 58.

N.N. Werkgevers!
Bovengenoemde Beurs stelt zich ten doel Oud-Indische Militairen aan den arbeid te helpen. Zij is nagenoeg te allen tijde in staat om degelijke Oud-Indische Militairen beschikbaar te stellen voor verschillende betrekkingen, als bijvoorbeeld:
Boekhouder, Kantoorbediende, Conciërge, Huisbewaarder, Portier, Fabrieksopzichter en -waker, Jachttopziener, Magazijnmeester, Magazijnknecht, Wissellooper, Ploegbaas, Depôthouder, Huisknecht, Hulpmonteur, Stoker Centrale Verwarming, Knecht van de Apotheek en ander personeel voor Zieken- en Weeshuizen, waaronder ook gediplomeerde Verplegers, Controleurs en Wakers voor den Nachtveiligheidsdienst, Telegrafisten en Telefonisten, Koks, enz., waaronder geschoold Personeel.
De personen zijn allen vrij van militaire plichten. Gaarne houdt zij zich aanbevolen voor Uwe aanvragen om personeel, zoowel hier te lande als in Ned. Oost- en West-Indië.

N. V. Meubelfabriek „DELTA”
Van Broekhuizenstraat 26-28-30 - Telef. 893
NIJMEGEN
Wij kunnen U momenteel aanbieden: S
Complete Huiskamers van af f 315.-

AÇOKA

Drama in vier bedrijven door G. GONGGRIJP
 Bandversiering van SOERJOWINOTO
 Prijs ingenaaid f 3.40 Gebonden f 4.90
 Verkrijgbaar bij alle Boekhandelaren
 en bij de Uitgeefster

Uit de persbeoordelingen:

„... Het Nederlandsche volk zou zichzelf te kort doen, indien het Açoka niet vasthield en het tot zijn blijvend bezit maakte als een zijner uitnemende scheppingen”.

(L. J. M. Feber in *De Maasbode*).

„... De brandende vragen van onzen tijd hebben grooten invloed op het werk uitgeoefend, en menige gedachte uit het Açoka-drama, de hoofdlijn niet het minst, loopt parallel aan de stroomingen, die in het geestelijke leven van onze dagen aandacht eischen. Deze Açoka-figuur is een mensch. Een mensch, bewogen door machtige drijfveren, ontroerd door diepe en smartelijke gevoelens, aangeraakt door verheven wijsheid”.

(Herman Middendorp in *De Nieuwe Gids*).

„... Hier is al dadelijk de distinctie, die wij op het tooneel zoo ongaarne missen. Açoka, de hoofdfiguur, is een menschelijke koning — ware hij in onzen tijd geboren, men zou hem wellicht voorzitter van den Volkenbond hebben gemaakt — doch hij is geenszins een gekroond democraat of president van de republiek. Hij blijft — eere den schrijver — Majesteit, in den besten zin”.

(Top Naef in *De Amsterdammer*).

„... De groote rijkdom van dit werk ligt in zijn idealiteit; de geestelijke ontroering is een adeler van. Als men bij dit werk vergelijkt al hetgeen gemeenlijk voor Nederlandsch tooneelwerk doorgaat, dan voelt men direct welk een hooge vlucht de heer Gonggrijp heeft genomen”.

(Johan Koning in *De Hollandsche Revue*).

Uitgave van „Ādi Poestaka”

Boekhandel en Uitgeversmaatschappij

Laan v. Meerderv. 332 - Den Haag - Tel. M. 5611

Bezoekt de Tentoonstelling

van

Heulstraat 19 - Den Haag

Oost- en West-Indische Kunstnijverheid, in de vóórmaal, thans speciaal van Bataksche weefsels.

Toegang vrij.

Iederen werkdag geopend van 10—6 uur; 's middags tusschen 12—2 uur gelegenheid tot het gebruiken van *nassi goreng* of *bamie*. Donderdags *djanganan (gado-gado)* tegen f 0.75 per portie en 's Zaterdag eenvoudig rijsttafel à f 1.50.

Tusschen 3—6 uur thee of Indische stroop met *kwee-kwee*, à f 0.25 per portie.

De zelfgemaakte stroop (rose, assem, vanille en ananas) is ook per flesch verkrijgbaar à f 1.20.

Pas ontvangen een collectie *akar bahar armbanden* tegen de rheumatiek à f 2.50 per stuk.

Wissel In- en Verkoop
 Credietbrieven
 Telegrafische
 Uitbetalingen

Hollandsche Bank voor West-Indië

Heerengracht 252 AMSTERDAM Telefoon N. 3290
 CURAÇAO CARACAS VENEZUELA
 Belast zich met alle Bankzaken op West-Indië, Venezuela, Columbia en Midden-Amerika.

Incasseringen
 Handelsinformaties
 Rembours- en
 Document.-Credieten

Het jubileum-nummer van „*De Surinamer*” (2 September) mag er zijn. Het is mooi uitgevoerd in kleurendruk, met een zeer mooi portret van Koningin Wilhelmina in een krans van groen en oranjeappelen. Links het Nederlandsche wapen, rechts het oude Surinaamsche wapen.

Het was een aardig denkbeeld van de redactie bijdragen te vragen van den Gouverneur, den Apostolis Vicaris van Suriname, den Voorzitter der Koloniale Staten en den onder-voorzitter van den Raad van Bestuur.

Onder het hoofd „*Oranjegezinde Boschnegers*” schrijft „*De West*” van 7 September:

„Iemand die eenige dagen geleden in Paramaribo aankwam na een verre reis in de bovenlanden, rapporteert dat hij verrast was over de belangstelling in de verschillende Boschnegerdorpen voor het jubileum van de Koningin. Enthousiast is feest gevierd, in het bijzonder door diverse liederen.”

In „*De Telegraaf*” van 3 en 5 October eenige aardige kiekken van de jubileumfeesten te Paramaribo.

Blijkens het verslag der Algemeene Rekenkamer over 1922, ingevolge artikel 36 der Surinaamsche Comptabiliteitswet, kwamen herhaaldelijk betalingen voor, waaromtrent de Rekenkamer inlichting vroeg, omdat het haar toescheen, dat die betalingen ten onrechte hadden plaats gehad, of omdat die waren gedaan bij wijze van voorschot op te goed te maken bedragen en niet bleek, dat verrekening van het voorschot met het later te goed gemaakte had plaats gehad.

Wel volgde dan in den regel de mededeeling, dat het bedrag, waarop het verzoek om inlichting betrekking had, in 's Lands kas gestort was, maar dikwijls had die storting zoo laat plaats, dat de Rekenkamer meende te mogen aannemen, dat, zoo zij geen inlichting gevraagd had, de storting zou zijn achterwege gebleven en het soms niet onbetekenend bedrag voor het Land zou zijn verloren gegaan.

Ons wordt uit Suriname toegezonden een brochure „Een rechtmatige eisch. Verslag van de algemeene vergadering van leden der samenwerkende organisaties van personeel in dienst van de Overheid in Suriname, op Vrijdag 3 Augustus 1923, des avonds 8 uur in het Kinotheater Bellevue”.

Over deze vergadering en de na afloop daarvan aan den Minister van Koloniën en aan de Tweede Kamer verzonden telegrammen schreven wij in ons nummer van 13 September.

Feestgids Suriname.

Wij ontvingen de „*Gids van de Feestelijkheid ter gelegenheid van het Zilveren Regeerings-Jubileum van H. M. de Koningin der Nederlanden van 29 Augustus t/m. 8 September 1923.*”

Deze „*gids*”, welke den omvang van een boekwerkje heeft, is voortreffelijk saamgesteld en typographisch wel verzorgd. Onze ijverige vertegenwoordiger van de West, de heer Fred. Oudschans Dentz, schreef er een voorwoord in, handelende over „het Huis Oranje”.

Trots der tijden nood, waarmede Suriname zeker niet minder dan Nederland te kampen heeft, is er luisterrijk, feest gevierd, waarmede wederom het bewijs geleverd is, dat men zich ginds één voelt en één blijft voelen met Oranje en Nederland.

Belangstellende leden vinden de *Gids* op de leestafel, Heulstraat 17.

Haagsche Steenkolen-Maatschij
 voorheen J. KEMPS
 Hofleverancier
 Kantoor: Z.-O. Buitensingel No. 170
 Den Haag Tel. H. 107

Curaçao.

Jubileumfeesten.

Een voorloopig verslag der jubileumfeesten meldt, dat ze goed geslaagd zijn. Wij ontvingen een kindereantate, die insloeg, en hopen de volgende week iets meer te kunnen mededeelen.

Het A. N. V. verbond zijn eigen zilveren feest met dat der Koningin en gaf een feestavond, waar de voorzitter, ds. Eijbers, een rede hield over de geschiedenis van het Verbond. Onder de in het programma opgenomen feestliederen komen de vaderlandsche liederen voor.

De bladen hebben hoofdartikelen over de Koningin.

Amerikaansche Marine.

Zondagavond 26 Aug. l.l. ten 10 uur kwam in onze haven het instructie- of schoolschip van de Amerikaansche marine, *St. Lewis*, komende van Guadeloupe. Er waren 25 jongelui aan boord, die opgeleid worden voor de Marine.

Maandagnamiddag verliet het weer onze haven met bestemming naar Colombia.

Als een bijzonderheid kunnen wij mededeelen, dat de luitenant-commandant, d.i. de derde persoon, aan boord van dit schip was Mr. Gerard Elsmann, geboortig van St. Eustatius, en oud-leerling (1902—1906) van het St. Thomas-College alhier.

A. A. C.

Loodsdienstverordening.

Het reeds in de Tweede Kamer door den Minister bij de laatste begrotingsbehandeling aangekondigde ontwerp tot wijziging der loodsdienstverordening is thans door den gouverneur bij den Kolonialen Raad aanhangig gemaakt. Gelukkig ziet dit ontwerp er anders uit, dan de Minister in uitzicht heeft gesteld. Immers wilde deze de verplichting tot het nemen van een loods overdag opheffen. De gouverneur was het daarmee niet eens, ook niet de C. P. M., die bovendien hierdoor maar zeer weinig zou gebaat zijn, omdat meermalen hare schepen 's nacht moeten binnenkomen.

Terwille van de aandacht, die deze zaak getrokken heeft, laten wij een gedeelte der memorie van toelichting hier volgen:

„De ondergeteekende meent niet, dat tegenover de Curaçaosche Petroleum Maatschappij eene tegemoetkomende houding ongewenscht is, waar het bedrijf van deze maatschappij van groot belang is voor deze kolonie en tevens de vestiging van eene andere raffinaderij met de daaraan voor de kolonie verbonden voordeelen naderbij wordt gebracht.

Weliswaar waren tot heden de directe baten, die de Curaçaosche Petroleum Maatschappij voor den fiscus opleverde, niettegenstaande de destijds voorgespiegelde te verwachten niet onaanzienlijke bedrijfswinsten, nagenoeg nihil, doch de aanwezigheid dier maatschappij is voor de kolonie in het algemeen van groot belang. Dit blijkt reeds wanneer men voor oogen houdt, dat door haar, volgens haar eigen opgave, f 200.000.— per maand aan salarissen en loonen in de kolonie wordt uitbetaald.

De ondergeteekende acht het voor een goed overzicht der zaak gewenscht hieronder een opgave te laten volgen van de door de Curaçaosche Petroleum Maatschappij aan loodsgeld in 1923 verschuldigd geworden bedragen:

Januari	f 4.638.—
Februari	„ 4.192.—
Maart	„ 6.218.—
April	„ 5.984.—
Mei	„ 7.262.—
Juni	„ 7.644.—
Juli	„ 8.110.—

In totaal was verschuldigd f 44.048.— over zeven maanden van 1923.

Van de in 1923 totaal ontvangen loodsgelden is

GEZUSTERS PLATTEEL
 Gediplomeerde Coupeuses
 Atelier voor het maken van Avond-
 en Wandel-Costumes
 OBRECHTSTRAAT 550 :: 'S-GRAVENHAGE

Confiserie en Chocolaterie Royales
J. A. KRUL
 Salon de Rafraichissements
 NOORDEINDE 44 DEN HAAG

Piano's Orgels
G. A. J. VAN KALMTHOUT
 Tel. 1562 NIJMEGEN Tel. 1562
 Bisschop Hamerstraat 1-1a
Vleugels Kunstspelpiano's

G. J. R. VAN DER GAAG & ZOON
 GROENMARKT 27
 TELEFOON No. 2512
 DROGERIEN :: CHEMICALIËN
 DEPÔT DER MEEST BEKENDE BINNEN-
 EN BUITENLANDSCHE SPÉCIALITÉS

door de Curaçaosche Petroleum Maatschappij be-
 laald:

ad f 11.240.25	in Januari	f 3.922.25	of ruim	34 %
" 12.851.50	" Februari	" 4.638.—	" "	36 %
" 11.938.—	" Maart	" 4.192.—	" "	35 %
" 15.076.—	" April	" 6.218.—	" "	41 %
" 14.147.—	" Mei	" 5.984.—	" "	42 %
" 16.979.—	" Juni	" 7.262.—	" "	42 %
" 17.289.—	" Juli	" 7.644.—	" "	44 %

Het hierboven genoemde overleg met de Curaçaosche Petroleum Maatschappij had verder tot resultaat, dat de ondergeteekende er toe over kan gaan de oude bepaling, waardoor die maatschappij de helft van het gewoon loodsgeld voor hare schepen betaalde, wederom aan Uwen Raad in overweging te geven, aangezien hem is gebleken, dat zij dien maatregel zeer op prijs zou stellen."

De „Isia”.

De mededeeling in de Memorie van Toelichting bij het ontwerp tot wijziging der loodsdiensverordening deelt de Gouverneur mee, dat het niet onmogelijk is, dat tengevolge van een tijdelijk tekort aan ruwe olie in Venezuela, binnenkort het grootste deel der vloot van de C. P. M. zal moeten worden opgelegd. De Amigoe vermoedt, dat dit tekort verband houdt met de verzanding eener groote, in December aangehoorde put bij Cabimas in den staat Zulia. „Zoo spoedig mogelijk”, zegt het blad, „wordt in die buurt wel een andere put geboord, maar daar gaat natuurlijk geruimen tijd mede heen."

Een aanklacht tegen het Bestuur.

Ingediend is een ontwerp tot opheffing der schut-
 berijen. In de M. v. T. kan men het volgende lezen:
 „Uit de ten aanzien van dat korps met den Raad gevoerde gedachtenwisseling zal het Uw college gebleken zijn, dat geen behoorlijke uitvoering wordt verlicht ook kan worden verleend aan het voor-
 schrift betreffende de jaarlijksche indeeling van kaarttoe in de termen vallende ingezetenen. Blijkt reeds uit dien hoofde, dat van het bestaan van een schutberij zelfs op papier geen sprake is, zoo meent ondergeteekende, dat ook indien de indeeling naar behooren kon geschieden en plaats vond, eenig praktisch nut daarvan niet te verwachten zou zijn."

Uit den Verrèn Vreemde.

Groote dingen.

Niet alleen voor Centraal Europa hebben de dagen, die het dichtst achter ons liggen, spruiten van groote gebeurtenissen doen ontkiemen. Er zijn ook zelden van betekenis gedaan, er zijn verklaringen uitgesproken, die bakens willen zijn voor de toekomst van vele over den aardbodem verspreide landen.

Heeft de wijze waarop Mussolini zich deed gelden in het Italiaansch-Grieksche incident, aanvankelijk doen vreezen, dat hij op een oorlog met Griekenland aanstuurde en is 't ook niet nitgesloten dat zijn bedoeling inderdaad daarop gericht is geweest, de ontruiming van Korfoe en omliggende eilanden, nadat de Grieken, overeenkomstig de gestelde afspraken, genoegdoening gegeven hadden, heeft die vrees gesterkt opgeheven. Even, deed de terugkeer van Italiaansche schepen in de wateren van Korfoe, nadat op 27 September formeel aan de toezegging om te vertrekken voldaan was, aan een nieuwen fascistischen zet denken; maar tot een nog verder doorgedreven dwangvertoon, totdat Griekenland 50 miljoen lire zou hebben uitbetaald, is 't toch niet gekomen. Wel heeft de moord bij Janina uitgewezen hoe vaak de vredeszekerheid in dien hoek van Europa staat, en zeker mag niet al te vast op het behoud der verkregen rust gerekend worden, de verkregen uitkomst geeft echter toch reden tot groote vreugde. Griekenland heeft een periode nodig om eindelijk eens op zijn verhaal te komen na tien jaren oorlog. Ook moet men zich erover verheugen dat de Volkenbond heelhuids uit deze beproeving is gekomen. Alle partijen lieten zich ten slotte vinden voor een afdoende oplossing door bemiddeling van den Gezantenraad, die de eigenlijke lastgever was van de vermoorde Italiaansche missie. Zal de geschiedenis aan de uitspraak van den Gezantenraad wel niet de hulde brengen van onpartijdig recht te hebben gedaan, de situatie is gered. De Volkenbond kan doorwerken, ook hiermede is veel gewonnen.

Konstantinopel is ontruimd door de Britsche, Fransche en Italiaansche bezettingstroepen. De afscheidsvoorstelling met muziek heeft de pil verguld. De overwinning is echter geheel aan de zijde van Turkije, of juist aan het Turkije van Kemal Pacha. Deze zet den ommekeer van de toestanden in Turkije ook verder beslist voort. Het oude sultansland wordt een republiek op democratischen grondslag, die echter voorloopig sterk aan een dictatorschap van Kemal Pacha doet denken.

Teekenen voor de vastheid van zijn zelfstandigheid zijn ook de bezetting van het Oecumenisch patriarchaat door Ephetim, die gesteund door Angora, den patriarch Meletios deed ontslaan, hetgeen beschouwd wordt als een verturkschen van de Griekse kerk, alsook het wederom betrekken van het sedert meerdere jaren leegstaande Russische gezantschap te Konstantinopel door een sowjet-commissie, waarin (zeer opvallend voor Turkije) o.a. een drietal vrouwen zitten.

Kan er voorspellende betekenis liggen in dit: de westerlingen, die 5 jaren baas speelden, er uit, de Moskou-vertegenwoordigers er in?

In Londen zijn wat men pleegt deskundigen te noemen samen, om de Britsche, Fransche en Spaansche aanspraken en inzichten betreffende Tanger tot overeenstemming te brengen. De heeren moeten alleen naar een formule zoeken, waarover de diplomaten dan nader hun gedachten zullen laten gaan. Het schijnt dat Frankrijk een vorm gevonden heeft, die de uiteenlopende inzichten zou kunnen verzoenen, niet zoo zeer doordien daarin iets nieuws is gelegd, doch meer omdat Italië en de Ver. Staten aandringen op recht tot medespreken. Nu zou de neiging zijn toegenomen om het met z'n drieën liever eens te worden, dan nog twee anderen te laten meespreken.

Aan den feestmaaltijd, door het Alg. Ned. Verb. en de Ned. Zuid Afr. Ver. den 2en Oct. te Amsterdam aangeboden aan dr. W. J. Viljoen, superintendent-generaal van onderwijs in de Kaapkolonie, is door den gast een rede gehouden, die, gelezen in verband met hetgeen generaal Smuts ter Britsche Rijkconferentie mededeelt, doet hooren wat de vooraanstaande Hollanders in de Z. A. Unie van en voor de toekomst verwachten. De heeren Viljoen zeide o.m.

„Vooraf nu de taal van Zuid-Afrika heeft aangenomen, is ieder er op gesteld, dat zijn kind Hollandsch-Afrikaansch leert. Als wij voortgaan op deze wijze zullen wij slagen, aldus spr. Ons streven moet zijn; ten eerste al wat zweemt naar rassenhaat voor goed uit het land te verwijderen; ten tweede elkanders rechten, tradities en taal te ontzien, en ten derde de gekleurde rassen de mate van beschaving te verschaffen waarop zij recht hebben onder een vrije regeering. Van de ongeveer 7 miljoen bewoners van Zuid-Afrika vormen de naturellen en gekleurden verreweg de meerderheid. Blanken zijn er niet meer dan 1.519.488. In de vierde plaats willen wij aankweeken liefde voor het land, een waar en breed patriotisme, dat ieder welkom heet in het land, die Zuid-Afrika groot en edel wil maken. Dit is de boodschap die ik heb te brengen."

Bij de opening op 1 October van de Britsche Rijkconferentie ontbrak de Australische premier Bruce, doch nu zijn de regeeringsleiders of vertegenwoordigers der deelen van het Rijk, zooals wij hen in ons vorig nr. vermelden, allen te zamen in volle beraadslaging. Tevens is de Economische conferentie, onder sir Creame geopend, waarvoor ook uit alle dominions deskundigen gekomen en voor de andere koloniën aangewezen zijn.

Baldwin gaf in de openingsrede uiting van zijn overtuiging, dat alleen bij enge samenwerking tusschen Groot-Brittannië en Frankrijk een terugkeer tot den werkelijken vrede voor Europa mogelijk zal zijn. Hij acht den goeden naam van den Volkenbond niet geschaad door de wijze waarop de crisis tusschen Griekenland en Italië is opgelost, integendeel, zoo de Volkenbond niet had bestaan en niet was opgetreden, zooals hij gedaan heeft, dan zou een beroep op de wapenen niet te vermijden zijn geweest.

Het moeilijk tot stand gebrachte vredesverdrag van Lausanne, heeft bijgedragen tot verzoening van de verschillende nationale en religieuze belangen.

In verband met de Britsche oorlogsschuld aan de Ver. Staten, zeide hij, dat zonder de erkenning van de schulden der groote naties de grondslag zou ontbreken voor den voortgang op handelsgebied.

Engeland zal gaarne samenwerken met andere mogendheden tot beperking van de bewapening in de lucht op een basis als die, welke in Washington is aanvaard voor de bewapening ter zee.

De economische toestand van Europa noodzaakt het Britsche Rijk de oogen in andere richting te slaan. De hulpbronnen van het Rijk zijn onbegrensd, er is dringende behoefte aan snelle ontwikkeling ervan.

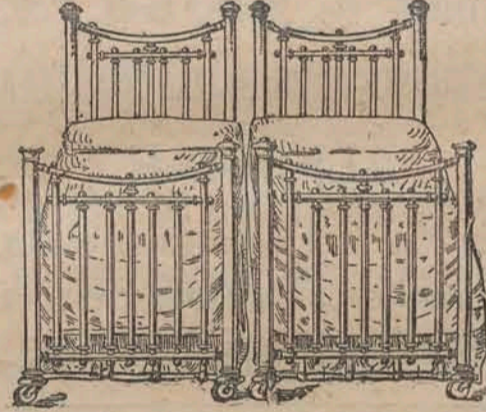
Hetgeen in Centraal Europa gebeurt laat ons niet koud,

WISBRUN & LIFFMANN
 Veenestraat 35-37 - Tel. 2593 - Den Haag
 DAMES' MODEARTIKELEN.
 ZIJDEN STOFFEN, FLUWEELEN, KANTSTOFFEN.
 ALLE SOORTEN GARNEERINGEN, ENZ.
 BALARTIKELEN.

M. A. VREESWIJK
 WIJNHANDEL - UTRECHT
 Uitvoerige Prijscourant op aanvraag gratis.

DE
„ADI POESTAKA”
 UITGEVERS-MIJ EN
 ALGEMEENE BOEKHANDEL
 Laan van Meerdervoort 332 's-Gravenhage
 levert
**ALLE WERKEN
 OP ELK GEBIED**
 Studieboeken voor Lager-, Middelbaar- en
 Hooger Onderwijs; Leer- en Woordenboeken
 voor Indonesische, Algemeen-Oostersche en
 Moderne Europeesche Talen

W. J. M. SIMONIS
 voorheen Firma Th. A. A. SIMONIS.
 GROENMARKT 34, over de Prinsestraat.
 TELEFOON H. 4420 DEN HAAG

Specialiteit in BEDDEN
 Groote keuze vanaf het beste tot het
 eenvoudigste.
 Magazijn geopend van 8½ tot 6 uur.

**LEDEN VAN DE
 VER. „OOST EN WEST”**
 hebben op vertoon van hun Lidmaatschap-
 kaart toegang tot de Clublokale Restaur-
 rant en Leeszaal van de Amsterdamsche
 Burgerwacht, Singel, hoek Vijzelstraat
 Amsterdam.
 Zij kunnen er elken Maandagmiddag
 tusschen 12 en 2 uur Bestuursleden van de
 Afdeling Amsterdam der Vereeniging Oost
 en West aantreffen.

**VLEUGELS, PIANO'S
KUNSTSPELPIANO'S
ORGELS**

REPARATIE - STEMMEN - RUILEN

Speciale Inrichting voor het
gereedmaken voor de TROPEN

GOOSEN & SWAGERMAN
DEN HAAG
BOEKHORSTSTRAAT 149 - TEL. H 2051

**KANTOORBOEKEN
LOSBLADIGE BANDEN**

VOOR ALLE DOELEINDEN
VRAAGT GEILL. CATALOGUS

H. v. RIJMENAM - DEN HAAG
ORANJELAAN 21, Telef. 2157/58

**BINDT GIJ AL ZELF UW MUZIEK
IN EEN H.V.R. BAND?**

Alle bladen liggen volkomen vlak - Vraagt uwen Boekhandelaar.

BESCHIKBAAR.

FIRMA J. ASJES Ez.

CARROSSERIE EN RIJTUIGFABRIEK

ALKMAAR

BOUW VAN ALLE SOORTEN RIJTUIGEN,
KOETSEN EN CARROSSERIEN VOOR
.....PERSONEN- EN VRACHTVERVOER.....

**NEDERL.-INDIË, OUD EN NIEUW
NOBELSTRAAT 20 'S-GRAVENHAGE**

In den nu loopenden jaargang (Mei 1923—April '24)
I verschenen de volgende belangrijke, rijk geillu-
streerde bijdragen:

Dr. F. D. K. BOSCH, Een hypothese omtrent den oorsprong
der Hindoe-Javaansche kunst.
S. KALFF, Iets over Blihar.
Prof. J. A. LOEBER, Een oeroud wapen. II. Het blaasroer
in Europa.
Dr. J. J. PAERELS, De Katoen-cultuur.
De cultuur van Gambir in den Indischen
Archipel.
P. B., Boeatan's Expositie.
Dr. EUG. M. M. PARAVICINI, Over de kapmessen van
Nederlandsch-Indië.
Prof. Dr. PH. S. VAN RONKEL, Een nieuw boek over eene
oude beschrijving van Indië en China.
Jhr. B. C. C. M. VAN SUCHELEN, De ruïne van het
oud-Portugeesche fort op Poeloe Endeh (Zuid-Flores)
met naschrift door Dr. G. P. ROUFFAER.
Een zilveren huldeblijk aan de Koningin uit Borneo's
binnenland.
W. O. J. NIEUWENKAMP, Een kort bezoek aan de eilanden
Kisar, Lefi en Roma.
Z., De Sultan van Boeloengan.
Proefnummer wordt op aanvraag gratis toegezonden.

TRICOT ONDERGOEDEREN
VAN
JANSEN & TILANUS, FRIEZENVEEN

maar laten wij ons daarop niet blind staren, doch intusschen aan onze eigene, onderlinge zaken denken; zoo heeft Baldwin het niet gezegd, bedoeld was 't zoo echter wel.

Op de bijeenkomst van 3 Oct. gaf de minister van koloniën, de hertog van Devonshire, een overzicht van de politieke en industriele gebeurtenissen. De koloniën slaan zich over 't algemeen vrij goed door de malaise heen, maar de deelen van het Rijk moeten het verloren terrein herwinnen in onderlingen handel. Zijn rede was zoo een nadere uitwerking van die van den Britschen premier.

De actie der regering moest steun vinden bij het particulier kapitaal. Een commissie heeft het belangrijke vraagstuk dezer samenwerking in studie, onder voorzitterschap van lord R. Shay, oud-gouverneur van Bengalen. De a.s. tentoonstelling van het Britsche Rijk zal een nuttige demonstratie moeten worden. Hij gaf hoop op van de resultaten verkregen in het voormalige Duitsch-Afrikaansche Tanganyika, nu Britsch mandaat-gebied, waar de, aan slavernij grenzende heerdendiensten zijn afgeschaft, zonder dat dit tot stoornis aanleiding heeft gegeven.

Zooals men weet behoort de kwestie van Mosoel tot die welke te Lausanne zijn uitgeschakeld, om ze door Turkije met Engeland onderling te laten regelen. De petroleumrijkdom van deze streek maakt haar tot een zeer begeerde. De hertog van Devonshire pleitte voor de rechten van Irak, het door Engeland gemaakte koninkrijk in Mesopotamië, op die streek en hij vertrouwde op een vriendschappelijke oplossing met Turkije, den pretendent ten andere.

Lord Curzon, Britsch minister van buitenlandsche zaken, verraste door zijn vermaning aan Fransch adres, dat nu het lijdelijk verzet in 't Ruhrgebied opgehouden heeft, de eerste voorstellen van Fransche zijde worden verwacht en tegemoet gezien. Hoewel Groot-Brittannië bereid is geweest zijn aanspraken op de schadevergoeding te reduceeren, maakt het recht op die vergoeding het toch onmogelijk dat een schikking kan worden gemaakt zonder Engelslands medewerking. Zooals wij de vorige week al aanstipten, gaat dit punt de dominions ook rechtstreeks aan, wijl hun een deel der schadevergoeding is toegedacht.

Het spreekt echter wel van zelf, dat de minister van buitenl. zaken op deze Rijkseconferentie ook over andere punten te spreken had. Zoo sloot hij zich aan bij hetgeen Baldwin had verklaard over de te Lausanne bereikte resultaten, maar, overals hij tot Poincaré een aanmaning had gericht, deed hij dit ook tot Kemal Pacha. Hij sprak als zijn geloof uit, dat Turkije een groote ontgoocheling en vele teleurstellingen tegemoet gaat. Verschillende vruchten die het denkt te oogsten zullen blijken Sodomsappelen te zijn. Turkije zal bij zijn streven tot zelfontwikkeling echter geen schijn van wrok van Britsche zijde ondervinden. Groot-Brittannië zal zich verheugen in den bloei van het herlevende Naburige Oosten.

Men zou zijn rede kunnen samenvatten als:
„Europa heeft onze warme belangstelling, maar al te veel moeite moeten wij er voorloopig niet aan besteden, voor alles hebben wij onze zaken onderling te beredderen.”

Verraste zijn scherpe toon tegenover Frankrijk, nadat de rede van Baldwin de Fransche pers in hooge lofstemming had gebracht, en vond kom 't refrein van beider lied toch op hetzelfde neer.

Behalve de Britsche ministers hebben de vertegenwoordigers der kroonkoloniën ook gelegenheid gevonden een inleiding ten beste te geven. Wij stippen uit hetgeen elk hunner gezegd heeft een saillant punt aan. Mackenzie King, Canada's premier, zou vermeerderde Engelsche immigratie met vreugde begroeten. Nieuw Zeeland kondigde zich, bij monde van Massey, aan als de zuivelboerderij voor het geheele Rijk. Generaal Smuts wilde Zuid-Afrika hiervoor niet laten onderdoen, dit kan feitelijk op het gebied van grondstoffen van alles leveren, het heeft de grootste kopermijnen van de wereld, het kan alle katoen verschaffen, die Engeland voor zijn industrie noodig heeft. Het kleinste onder de zusteren Newfoundland wees op de verkregen resultaten door de verleende handelsfaciliteiten en borgttochten van regeeringswege.

Omtrent de door de Britsche ministers aangegeven hoofdlijn teekende zich verschil in opvatting. Canada en Australië schijnen 't inzicht te deelen van voorzichtige onthouding ten opzichte van den Europeeschen warreboel. Smuts daarentegen denkt het Britsche Rijk een edele en voorname rol toe in de redding van Europa.

De inzet der besprekingen was een uiting van weinig hoop op een spoedige verbetering van den toestand in Centraal Europa en van twijfel of op andere oude handelsrelaties met het buitenland veel verwachting mag worden gebouwd, maar tevens van groot vertrouwen op en groot verlangen naar ontwikkeling der samenwerking van de binnen het groote Britsche Rijk aanwezige en te vormen krachten.

A. GRUDA & Co REINKENSTRAAT 8
TELEF. M. 2692

Voorheen Chef-Coupeur „Jagershuis”

Dames- en Heerenkleeding naar Maat
Prima Engelsche en Schotsche Stoffen

Scherp concurrerende prijzen

Mededeelingen.

Van het Informatie-Bureau:

VOOR DEN INDISCHEN DIENST ZIJN BESTEMD:
W. Doorenbos, Kranenburgweg 69, Den Haag, als gouvernemens-arts bij den Burgerlijken Geneeskundigen Dienst-Meijuffrouw W. te Loo, Sumatralaan 28, te Apeldoorn, als onderwijzeres.

UITZENDING VOOR DEN NEDERLANDSCH-INDISCHEN STAATSDIENST.

Voor de na te noemen betrekkingen bij 's Lands dienst in Nederlandsch Oost-Indië, waarin moet worden voorzien door uitzending vanwege het Departement van Koloniën, bestaat thans gelegenheid tot mededinging:

- Onderwijzer(es) bij het openbaar lager onderwijs (voor onderwijzeres hoofdkate vereischt).
- Verpleegster bij het krankzinnigenwezen.
- Opzichter werkplaats voor afd. instrumentmakerij bij den dienst der Staatsspoorwegen.
- Technicus voor electro-zwakstroom bij den dienst der Staatsspoorwegen (leider spoorwegtelegraafdienst).
- Instrumentmaker voor de spoorwegelectrificatie.
- Officier van gezondheid 2de klasse in vasten of tijdelijken dienst.

Zij, die voor uitzending tot eene dezer betrekkingen in Nederlandsch Oost-Indië in aanmerking wenschen te komen, kunnen zich tot het verkrijgen van inlichtingen wenden tot het Ministerie van Koloniën, 9de afdeling, onderafdeeling A.B. (voor de betrekkingen genoemd onder a t/m e) en tot de 8ste afdeling (voor de betrekking onder f).

Mutaties van 3 tot 10 Oct. 1923.

Nieuwe leden.

L. Ch. A. Fonteijn, Oud Ass.-Resident, Den Haag, Fred. Hendriklaan 104. f 5.—
J. R. van Leeuwaarde, Asp. Ond. Off. Kol. Res., Nijmegen, Prins Hendrikkazerne. f 5.—

Nieuwe Begunstiger.

Mej. J. Staverman, Utrecht, Willem Barentzstraat 13. f 2.50.

Afschrijven.

R. de Byll Nachenius, Haarlem, Kenaupark 27.
F. H. Leusden, Utrecht, Adr. v. Ostadelaan 29.
C. J. van Motman, Weltevreden, Koningsplein-Zuid 12 (overleden).

Adresveranderingen.

L. Adam, Controleur B. B., van: Amersfoort, Julianalaan 8 naar: Den Haag, van Loostraat 64. f 5.—
D. F. Pronk, Controleur B. B., van: Bussum, Kromme Englaan 11 naar: Den Haag, Laan v. Meerdervoort 297. f 5.—
J. A. Nieuwenhuis, van: Rotterdam, Westplein 13 naar: Scheveningen, Badhuisweg 83. f 5.—
J. Blackstone, Hoofd-Ingénieur Waterstaat, Den Haag, van: Obrechtstraat 475 naar: Stephensonstraat 31.
W. J. C. van Dun, Adm. Ambt. B. B., van: Scheveningen, Gentschestraat 18a naar: Den Haag, Plein 14.
W. Mansveld, Hoofd-Commies S.S., van: Den Haag, van Speijkstraat 173 naar: Weltevreden, Hoofdbureau S.S.
J. Fabrick, Sergeant N.-I. L., van: Nijmegen, Prins Hendrikkazerne, naar: Soerabaja p/a. P. L. Fabrick, Controleur P. en T.
H. F. Siebenhar, van: Zutphen, Deventerweg 59 naar: Sasvan-Gent, p/a. Mij. v. Landbouw- en Beestwortsuikerindustrie.
J. A. van Arcken, van: Interlaken, Hotel Beau-Séjour naar: Genève, Hotel des Familles.
D. Bijleveld, van Genève, Rue de l'Ecole de Médecine 3, naar: Marseille, Poste restante.
J. Reuvers, Controleur B. B., van: Den Haag, Irisstraat 61, naar: Oegstgeest, Regentesselaan 17. f 5.— (afd. Leiden).
Mej. C. van Eekhout, Den Haag, van: Jacob Hopstraat 10 naar: Willem de Zwijgerlaan 112.

PAUL J. JACOBS

2de Sweelinckstr 73a, h. 2de v. Blankenburgstr.
DEN HAAG

Horloges, Klokken, Pendules, Carillons, enz.
GESORTEERDE JAPAN- EN CHINA-AFDEELING

Atelier voor alle Reparatiën
Export naar Oost- en West-Indië.

Instituut „VAN WIJNGAARDEN”
 Neutrale School voor M.U.L.O. Jongens en Meisjes
 2de SCHUIJTSTRAAT 332 (Duinoord) - DEN HAAG

Afd. A (6 leerjaren) opleid. H. B. S., Lyceum en Gymnasium
 Afd. B. (3 leerjaren voor leerlingen boven 12 jaar). Op-
 leiding voor verschillende examens.
 Schoolgeld f 60.— tot f 100.— per jaar.
 Kleine klassen, ruime lokalen. Centr. verwarming. Electr. verlichting.

N.V. HOOGWERFF, CHABOT & VISSER'S
WIJNHANDEL

Hoofdkantoor: ROTTERDAM, Jufferstraat 21c - Tel. 1155
 Filiaal: 'S-GRAVENHAGE
 Noordwal 4, Tel. 2461

Filiaal: ARNHEM
 Eusebiusbl. singel 1a, Tel. 195

Vereeniging „OOST en WEST”
 HOOFDBESTUUR: Heulstraat 17, 'S-GRAVENHAGE.

STUDIE-COMMISSIE. Jongelieden. Ouders of Voogden van alle landaarden in Oost- en West-Indië, die gratis hulp wenschen voor het zoeken van kamers of kosthuizen, voor afhalen van boord, voor toezicht op de studie, voor beheer van gelden, enz. ten behoeve van hun kinderen of pupillen, kunnen zich — onder opgave van de noodige gegevens — wenden tot het Bureau der Gedelegeerden der Studie-Commissie. Adres: Prins Mauritsplein 23, Den Haag.

INFORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of West-Indië of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstreckende op elk gebied aan personen van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris, Heulstraat 17, 's-Gravenhage, Telef. H. 4519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inlichtingen zonder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.

TEHUIS VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins Mauritsplein 23, Den Haag. Gelegenheid voor Studeerenden van alle landaarden uit Oost- en West-Indië tot logeeren, koffiedrinken en dineeren; logeeren f 1,50, noenmaal f 0,75 en diner f 1.—. Aanvragen te richten aan den heer J. C. HIETINK, Directeur.

TEHUIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan”, van Boetselaerlaan 2, 's-Gravenhage, waar Nederlandsch-Indiërs een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. Indische bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbetrekking willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. DE MUNNIK, Telef. Scheveningen No. 248

** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West”, Heulstraat 17 en de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

- a. 1. Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn. (Tweede druk). Prijs: f 0.50 per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
- 2. Onze Oost. II. Iets over den Inlander en zijn Zieleleven, door T. J. BEZEMER. Prijs: f 0.05 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
- b. Onze West Tweede druk bestaande uit:
  - 1. De Kolonie Suriname, door FRED. OUDSCHANS DENTZ;
  - 2. De Kolonie Curaçao, door Mr. B. DE GAAY FORTMAN. Prijs: f 0.50 en f 0.06 frankeerkosten.
- c. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen: Werkkring en Vooruitzichten.
  - No. I. De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië. (2de, geheel omgewerkte druk met 8 foto's.) Prijs: f 0.75 per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
  - No. II. De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie. (2de verbeterde druk). Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
  - No. III. De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië. (2de verbeterde druk). Prijs: f 0.50 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
  - No. IV. De Ingenieur in Nederlandsch-Indië. (2de verbeterde druk). Prijs: f 0.75 per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
  - No. V. De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië. Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
  - No. VI. De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië. Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
  - No. VII. De Vooruitzichten van den Nederlandschen Arts in Nederlandsch-Indië. Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
  - No. VIII. De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië. Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
  - No. IX. De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië. (Opnieuw herzien). Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
  - No. X. De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Nederl.-Indië. Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
  - No. XI. De Geëmpl. bij de Rubber-(caoutch.) cultuur en bij eenige Bergcultures in N.-Indië. Prijs: f 0.40 per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
  - No. XII. Onze Koloniën. Prijs f 0.35 per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

- Serie I.
- No. 1. Nederlandsch-Indië en de handel.
  - 2. Indische toestanden gezien door een Inlander.
  - 3. Het leven van den Bestuursambtenaar in het binnenland.
  - 4. Sarikat-Islam.
  - 5. De Sulkernijverheid in Nederlandsch-Indië.
  - 6. De afschaffing van de laatste heerdiensten op Java.
  - 7. Denkbeelden der Inlanders van onzen Indischen Archipel ontrent het ontstaan van ziekten.
  - 8. De Europeesche vrouw in Indië.
  - 9. De bosschen van Nederl.-Indië, hunne benutting en verzorging.
  - 10. Over de Kolonie Suriname.

- Serie II.
- No. 1. De militaire positie van Nederlandsch-Indië.
  - 2. Het Javaansch toneel.
  - 3. Het spoor- en tramwegwezen in Nederlandsch-Indië.
  - 4. De theecultuur op Java.
  - 5. 's Lands Plantentuin te Buitenzorg.
  - 6. Een doode taal in Indië.
  - 7. De Inlandsche dorpsgemeenschap op Java.
  - 8. De rijstteelt in Nederlandsch-Indië.
  - 9. De Javaan gelijk hij schijnt en is.
  - 10. Brandende Koloniale Vraagstukken.

- Serie III.
- No. 1. Over Bali en zijne bewoners.
  - 2. Bevolking in Nederlandsch-Indië.
  - 3. Kinderernutritionaliteit in Nederlandsch-Indië.
  - 4. Indische Scholen onder de Oost-Indische Compagnie.

N.B. Beleejd verzoek bij bestelling het kostende vooraf per postwissel toe te zenden aan het INFORMATIE-BUREAU, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.
 Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Hoofdvertegenwoordiger der Vereeniging in Ned.-Indië, den Heer Mr. K. FAUSER, Soemenep (Madoera).

Afdeeling 'S-GRAVENHAGE.

Het Secretariaat-Penningmeesterschap der Afdeeling 's-Gravenhage is gevestigd Heulstraat 17 (zetel Hoofdbestuur).

Koninklijke Paketvaart-Maatschappij.

Geregelde mail-, passagiers en vrachtgoederendienst.

tusschen de havens in den Nederlandsch-Indischen Archipel, in verbinding met Singapore, Penang en Australië

Uitvoerige dienstregelingen zijn verkrijgbaar bij de Directiën te Amsterdam en te Batavia.

BESCHIKBAAR.

C. HOYNG
 SPUISTRAAT 20-22 DEN HAAG
 AMSTERDAM - UTRECHT

KRISTAL - PORSELEIN

VAZEN, BLOEMPOTTEN, ZUILEN MET POTTEN, KLOKSTELLEN, ENZ., ENZ., UIT DE PLATEELBAKKERIJ „ZUID-HOLLAND” TE GOUDA

MAIL- en HUTKOFFERS in alle afmetingen
 Garantie voor gave overkomst

Firma JOS. BROUWERS
 Wijnhandel

Kantoor:
 Noordeinde 202 - DEN HAAG - Tel. H. 2913

SPECIALITEIT in
ROYAL BARSAC
 Grand Vin Etampé
 à f 2.25 per flesch.

MEDOC, Superieur
 à f 1.25 per flesch.

Verder alle merken verkrijgbaar

N.V. GOGARN'S
MEUBILEER. MIJ.

MEUBELN
BETIMMERINGEN
BEHANGERIJ
STOFFEERDERIJ

DEN HAAG ROTTERDAM
 NOORDEINDE 64c WESTNIEUWLAND 13
 TELEFOONH. 1076 TELEFOON No. 1774

Nederl. Stoomvaart-Maatschappij „**OCEAAN**”
 Directie: Prins Hendrikkade 145, AMSTERDAM

Holland-Nederlandsch-Indië
 Vice-Versa

Agenten: MEYER & Co's SCHEEPVAART-MAATSCHAPPIJ
 AMSTERDAM—ROTTERDAM.

Weregiamerck

L. C. JACOBI voorheen J. F. CUIJPERS
's-GRAVENHAGE - SOERABAYA
Regentesselaan 123 bij Regentesseplein Tel. M. 1403

Wendt U voor
**Huur en Huurkoop, Inruilen, Repareeren,
Stemmen en Transporteeren**
tot bovenstaande in Nederland en Buitenland het meest
bekende adres.

GROOTSTE voorraad, BESTE merken.
SPECIAL ADRES VOOR TROPEN-PIANO'S
UITSLUITEND ORIGINEELE MERKEN.

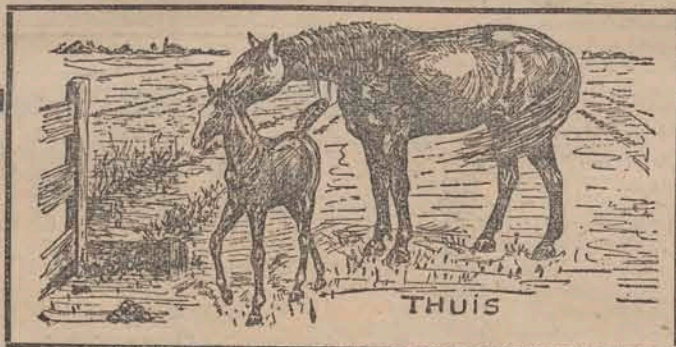
WANNEER GIJ

Dames- of Heeren-Kleeding wilt laten
Oppersen, Repareeren, Keeren, Moder-
niseeren, Vermaken, opnieuw Voeren,
onzichtbaar Stoppen, kortom wat gij
maar wilt, ga dan naar

Kleermakerij „UNICUM”
Anna Paulownastraat 30a, Tel. M. 4947
DEN HAAG

De prijs wordt steeds VOORUIT bepaald.

BESCHIKBAAR.

De Paardenwereld

Geïllustreerd Weekblad

GEWIJD AAN

**Draverijen, Rensport, Concours-Hippique,
Fokkerij, Hoefbeslag, enz.**

Abonnement (franco per post) f 6.- per jaar,
desgewenscht te betalen in 2 halfjaarlijksche
termijnen van f 3.—.

Bevat o.m. de officiële programma's van de Draverijen en Rennen
dit jaar te houden op Duindigt.

AFZONDERLIJKE NUMMERS van dit blad zijn à f 0.20
verkrijgbaar aan de Spoorweg-Kiosken te Alkmaar, Amersfoort, Amster-
dam (1e en 2e perron), Apeldoorn, Bussum, Den Haag (H. S.), Gorin-
chem, Haarlem, Hilversum, Leiden, Rotterdam (Maas en Hofplein), Tiel.
Daarenboven te 's-Gravenhage in **HILLEN'S** Sigaren-
Magazijn, Prinsstraat 134 en Goudenregenstraat hoek Laan
v. Meerdervoort, en bij de Uitgevers: Nobelstraat 20.

A. SCHRÖDER & Co.
GROENMARKT 25-26-28 's-GRAVENHAGE

ALLE Winterartikelen
voor
DAMES, JONGEDAMES
en
KINDEREN

BESCHIKBAAR.

Magazijn „NEDERLAND”
KATTENBURG & Co.
AMSTERDAM, DEN HAAG, UTRECHT, HAARLEM
ROTTERDAM

Uitrustingen
voor de Tropen

Op aanvraag toezending
van catalogus

Onze reizigers
zijn door
het geheele land
te ontbieden.

VERHUIZINGEN PER
Auto-Tapissières
H. VAN DEN BOLD
APELDOORN :: TELEF. No. 273

Holland-Canada Hypotheekbank
's-Gravenhage - Winnipeg
Directie: Mr. J. D. P. TEN BOSCH te 's-Gravenhage - J. G. COSTER te Winnipeg